

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887.

Andra Kammaren.

N:o 13.

Tisdagen den 1 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet m. m. N. von Steijern aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till lag om skiljemän och lag angående förändrad lydelse af 46 § utsökningslagen den 10 augusti 1877.

Den kongl. propositionen begärdes på bordet och bordlades.

§ 2.

Föredrogos Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen och hänvisades:

till lagutskottet:

Kongl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse af § 40 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863; samt

till statsutskottet följande kongl. propositioner, nemligen

angående beviljande af lån för betäckande af kostnader för tornbyggnaden å Linköpings domkyrka; och

angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Erska Öster- och Berggården i Elfsborgs län.

Vid föredragning dernäst af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna, begärdes ordet af

Herr Hedin, som yttrade: För min del, herr talman, vågar jag hålla före, att det rättigaste vere att öfverlemna den ifrågakommande kongl. propositionen till statsutskottet. Denna proposition

innehåller nemligen hufvudsakligen statsutskottsfrågor och hvad den derutöfver innehåller utgöres endast af några förslag i reaktionär riktning, som skulle kasta vårt undervisningsväsende åtskilliga decennier tillbaka i tiden och låta gå förloradt allt hvad vi i det hänseendet lyckats tillkämpa oss under de senaste årtiondena. En slik kongl. proposition kan statsutskottet mer än väl expediera på ett par dagar.

Vidare anförde:

Herr Rydin: Då sjelfva denna fråga är af den mest omfattande beskaffenhet, då den alltid förut, när den varit före, varit föremål för särskildt utskotts behandling, och då man dertill tager i betraktande, huru långt statsutskottet avancerat med sina göromål, hvilka torde blifva för utskottet ändå ganska betungande, om riksdagen i tid skall kunna afslutas, så anser jag det vara af vigt, att ett särskildt utskott tillsättes för behandlingen af frågan. Man får väl icke bedöma denna sak efter den kongl. propositionens inre beskaffenhet, utan efter mångsidigheten af den pröfning frågan bör erhålla. Till följd häraf yrkar jag bifall till förslaget om tillsättande af ett särskildt utskott för denna frågas behandling.

Herr Carl Ifvarsson: Så vidt jag kunnat höra, är mitt förslag ännu icke föredraget, utan endast den kongl. propositionen. För att hålla frågan om bifall till det af mig i går väckta förslaget öppen, så hemställer jag, att den af herr talmannen gjorda propositionen måtte godkännas, och att kammaren således nu beslutar det kongl. förslagens remiss till statsutskottet med förbehåll, att, om Riksdagen finner för godt att tillsätta ett särskildt utskott för frågans behandling, förslaget till detta öfverlemnas.

Herr Sven Nilsson: Jag har i hvad jag hade att säga blifvit i allo förekommen af herr Carl Ifvarsson och inskränker mig till att instämma i hans yttrande.

Härefter blef den kongl. propositionen öfverlemnad till statsutskottet, dock under förbehåll att, derest ett af herr Carl Ifvarsson framställt förslag om tillsättande af ett särskildt utskott för behandling af förevarande kongl. proposition blefve af Riksdagens båda kamrar antaget, samma proposition då skulle till detta särskilda utskott öfverlemnas.

§ 3.

Härefter föredrogos *dels* herr *Carl Ifvarssons* i gårdagens sammanträde väckta förslag om tillsättande af ett särskildt utskott, bestående af sju ledamöter från hvardera kammaren, för behandling af

Kongl. Maj:ts proposition n:o 26, angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna; *dels* ock ett från Första Kammaren ankommet protokollsutdrag, utvisande att Första Kammaren för sin del beslutat att för behandling af nämnda fråga skulle tillsättas ett särskildt utskott, bestående af sju ledamöter från hvardera kammaren, samt inbjudit Andra Kammaren att förena sig i detta beslut med Första Kammaren; och begärdes dervid ordet af

Herr Carl Ifvarsson, hvilken yttrade: Då Första Kammaren redan fattat beslut i full öfverensstämmelse med det förslag, som af mig framstälts, så hemställer jag, att Andra Kammaren måtte förena sig i Första Kammarens beslut. Jag ändrar således mitt förslag i det syfte, att jag hemställer, att denna kammare måtte fatta enahanda beslut som Första Kammaren, det är att antaga dess inbjudning. Beträffande den delen af mitt förslag, som afser tillsättande af suppleanter, anhåller jag, att det af mig framställda förslaget derom måtte särskildt blifva föremål för behandling och proposition.

Vidare anfördes icke. Kammaren beslöt att, med antagande af Första Kammarens berörda inbjudning, förena sig med Första Kammaren i dess nämnda beslut; hvarom underrättelse skulle genom protokollsutdrag meddelas Första Kammaren.

I sammanhang härmed biföll kammaren herr Ifvarssons framställning derom, att Andra Kammaren skulle utse lika många suppleanter i det särskilda utskottet som antalet ledamöter, eller sju.

§ 4.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

Statsutskottets utlåtanden och memorial n:is 22, 23, 24, 25, 26, 27 och 28, samt

Lagutskottets utlåtande n:o 18.

§ 5.

Efter föredragning af ett från Första Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 79, innefattande inbjudning till Andra Kammaren att förena sig med Första Kammaren i dess beslut att för behandling af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skulle tillsättas ett särskildt utskott, bestående af sju ledamöter från hvardera kammaren, lades protokollsutdraget till handlingarne med förklarande, att, som Andra Kammaren redan för sin del fattat enahanda beslut, hvilket blifvit Första Kammaren genom protokollsutdrag delgifvet, berörda inbjudning finge anses dermed besvarad.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag angående kammarens fattade beslut i det uti § 3 omförmälda ärendet.

§ 7.

*Ang. införande
af spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Fortsattes öfverläggningen angående 1:sta punkten af bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen, och lemnades dervid ordet, enligt förut gjord anteckning, till

Herr Smith, som yttrade: Herr talman, mine herrar! Det kan ju mycket väl hända, att hvar och en under vandringen här i lifvet kan blifva nödsakad att justera eller kanske bättre uttryckt skrinlägga sina enskilda åsikter. Så är äfven förhållandet nu med mig. Jag har nemligen under gårdagens och dagens lopp erhållit telegram, bref och resolutioner från åtskilliga samhällsmedlemmar af olika klasser i Trelleborg och Ystad. Hvad dessa meddelanden innehålla vill jag icke här nämna, det vore endast att upptaga kammarens tid. Allt nog, de tala mot tull på spanmål. Då dessa uttalanden dessutom äro hållna i en ädel stil och påpeka det stora förtroende, jag åtnjuter såsom kommunens främste representant, samt på ett vänligt sätt hänvisa till den tillgifvenhet mina kommittenter städså visat mig, så är det mig omöjligt att icke gå deras önskingar till mötes. En tröst för mig vid uppgifvandet af mina enskilda åsikter ligger dock deri, att jag icke i allo kan gilla utskottets betänkande. Jag skulle naturligtvis kunnat inskränka mig till att blott lägga min sedel i valurnan och uttala detta för mig sjelf, men jag anser, att detta sätt icke varit passande, utan att hvar och en bör öppet uttala sig om huru han ämnar rösta.

Vidare anförde

Herr Johansson i Stockholm: Då jag i går afton hade ordet för att bemöta några af de anmärkningar herr Lönegren gjorde mot mitt uttalande i går på förmiddagen, hade jag tänkt att blifva mycket kort. Men nu skall jag be att få taga kammarens uppmärksamhet några minuter i anspråk.

Jag är herr Lönegren synnerligen tacksam därför, att han bevärdigade mitt anförande med en kritik eller ett omnämnande. Det var ridderligt och vänligt gjordt, och man kan icke vänta annat från det hållet. Så vidt jag kan förstå, var jag i mitt anförande höfvisk i uttryckssätt och allra helst emot tulltjenstemännen. Om det beröm jag gaf dem också icke var superlativt, sade jag dock, att de voro nitiska, skarpsynta och intelligenta, och det är i sanning vackert så. Hvad jag deremot i går glömde att säga, var, att jag alltid ansett herr Lönegren sjelf — jag känner honom icke

som tulltjensteman, men som riksdagsman och menniska — som den *Ang. införande af spanmåls-tullar.* (Forts.)
 facilaste bland de facila, och därför gjorde det mig ondt, att han skulle vara smått förargad på det oförargliga anförande jag hade. Han sade, att jag sammanställde tulltjenstemän med kryddbodbetjenter, men hvarken under gårdagen eller under hela mitt lif har ett sådant uttalande gått öfver mina läppar. Jag sade *elever*, det var mycket vackrare.

Herr Lönegren sade, att jag höll ett långt och roligt anförande. Detta hans uttryck skulle många ta för beröm, men jag tog det för klander, dels befogadt, dels icke. I hvad längden angår var det sant, ty jag höll i för länge. Jag kände det på mig själf. Jag ville säga mycket, men då man icke har bättre uttrycksförmåga eller är mera herre öfver formen än jag, så blir man långtrådig mot sin vilja. Jag står i tullfrågan på aldeles motsatt ståndpunkt mot herr Lönegren, dock är jag icke så envis frihandlare som många tror. Vi strida dock alltid i tulldebatterna: men ehuru herr Lönegren är min motståndare och upptager lika lång tid för sina anföranden som jag, önskar jag dock att han än längre måtte fortsätta, ty hans anföranden äro i sanning aldrig trötta.

Herr Lönegren sade derjemte att mitt anförande var roande. Jag försäkrar, att om så var, så var det ofrivilligt. Jag vill icke och kan icke vara rolig, jag vill minst vara det i en representantförsamling, der det gäller att stifta lagar och behandla frågor af så allvarlig beskaffenhet som denna. Nära intill det roliga ligger gränsen till det löjlga, och på det området vill jag icke ställas. Jag skall hädanefter, vid de få anföranden jag möjligen kan komma att hålla från denna plats, söka att i allvar taga exempel af herr Lönegren, i värtalighet deremot kan jag icke ens bjuda till dermed.

Herr Lönegren beklagade den sorgliga erfarenhet jag hade gjort i fråga om mjölhandlandena, nemligen att de skulle vara benägna att bedraga tullverket och kringgå tulltaxan. Hvarföre just mjölhandlandena, herr Lönegren? Jag har såsom sådan icke bedragit tullverket, och jag känner icke några andra, som gjort det heller, men jag har hört många historier om än det ena, än det andra försöket, dels lyckadt, dels misslyckadt, i den vägen. Har herr Lönegren under sin långa bana i tullverkets tjänst icke gjort någon sådan sorglig erfarenhet, så är det till heder för svenska folket och bör vara till fägnad för herr Lönegren själf. Våra fångelser, uppfyllda af dem, som brutit mot sjunde budet, tala dock ett annat språk. Ega tullförbrytelser emellertid aldrig rum, så tycker jag, att vår stora tullbevakningsattiralj skulle vara öfverflödig. Det kunde då vara nog med ett uppbördskontor i hvarje hamn, der importören den och den och resanden den och den endast hade att angifva det in- och medförda samt utan kontroll och visitation erlägga tullafgiften därför. Men jag tror icke detta går för sig så lätt. Herr Lönegren påpekade själf i går afton, under återopande af tiden för inregistreringsafgifterna, att det vore svårt, för att icke säga omöj-

Ang. införande
af spanmåls-
tullar.

(Forts.)

ligt, att skilja den ena mjölsorten från den andra. Men det är icke härom det nu skulle vara fråga, ty då både prima rågsikt och prima hvetemjöl draga lika tull, är det således utan betydelse, om dessa sorter blandas. Här är endast, enligt mitt gårdagsanförande, fråga om det grofva rågmjölet, och kan man skilja emellan detta och kli, så kan man också lika väl skilja emellan grofsikt och finsikt till den fattiges förmån. Diskussionen gäller ju nu första punkten af utskottets betänkande. Vi tala om råg och nästan uteslutande om tullen å denna vara. Men denna första punkt handlar äfven om tull på hvete, korn, majs, ärter och bönor; och det förhållandet, att allenast rågtullen är på tal, visar att det är på denna frågans egentliga vikt hvilat. Och jag får då säga, att jag anser det vara skäl, att de svenska tulltjenstemännen redan nu, medan tid är, godvilligt satte sig in i frågan om skiljande af de olika mjölsorterna. Ty det finnes i denna kammare mängen varm tullvän för öfrigt, som säger, att om endast tull åsättes fläsk, kött, smör, ister, majs och hvete, så må gerna rågen gå fri. Och om detta blefve Riksdagens beslut, så måste ju tulltjenstemännen skilja emellan produkterna af råg och hvete, huru svårt det än må vara.

Då jag nu har ordet, ber jag att äfven något litet få bemöta två andra talare. Herr Redelius omtalade i går en historia om en landtbrukare, som utbjudit ett parti svensk råg till ett qvarnbolag, och att detta varit nog oklokt att refusera anbudet, oaktadt rågen utbjudits till pris af 1 krona 10 öre för lispundet. Ja, hände detta för länge sedan, då varan hade högre pris, så var det måhända oklokt, men hände det något af de sista åren, så handlade bolaget ganska klokt, ty rågen har undet tre år fallit i pris från en krona 1885, 86 öre 1886 till 75 öre 1887. Men herr Redelius tillade äfven något, som var en insinuation emot qvarnindustriidkarne och spanmålshandlandena i allmänhet. Han sade nemligen, att de refuserade den svenska rågen icke så mycket därför, att den vore så dyr, utan därför, att de funne sin räkning vid att köpa på kredit från utlandet, ehuru den utländska varan vore sämre. Jag får dock anmärka, att hvarje hederlig affärsman, som vill betala hvad han köper på tid, och vet sig kunna det, är lika noga om att få god vara och billigt pris som den, hvilken köper kontant. En annan talare insinuerade förra året i denna kammare och i denna fråga, att af dessa qvarnbolag och spanmålsimportörer många afsigtligt beagnade sig af krediten utan att ämna betala. Dylika anspelningar, utan fakta och utan uppgift på hvilken eller hvilka som handla så, äro förolämpningar emot alla importörer.

Bevillningsutskottets ordförande, herr Boström, har i sitt anförande under gårdagen — för öfrigt sakrikt och elegant som vanligt i de flesta fall — sagt något som jag äfven vill fästa uppmärksamheten vid. Han påstod att i främmande länder funnes så mycket jungfrulig jord, att skördarne från dem skulle allt mera öka öfverproduktionen inom spanmålsmarknaden. När så är, herr Bo-

ström, och derjemte mängen, med hvilken jag i tysthet instämt, såsom sin åsigt uttalat, att den nu föreslagna tullen af två kronor icke skulle hjälpa jordbruket, så skulle följdén blifva, att tullarne allt mer skulle ökas, då det ju kan inträffa, att rågen, som nu står till cirka 10 kronor, inom någon tid kan säljas för 8, ja 6 kronor, och det till följd deraf blefve nödigt att öka tullen, så att rågens pris här i landet i allt fall hölle sig vid 12 kronor, allt för 100 kilogram. Och jag är derjemte öfvertygad, att 12 kronor icke ens är ett tillräckligt högt pris att betäcka landtmannens produktionskostnad. Herr Boström sade också, att, oaktadt det nu infördes allt billigare och billigare råg från Libau, så hade brödprisen likväl icke nedgått, utan brödet vore lika dyrt. Häremot vill jag invända, att enligt de noteringar, af hvilka jag haft del för de senaste åtta åren, hafva prisen på spisbröd under denna tid nedgått till 1 krona 75 öre å 1 krona 60 öre ifrån fyra kronor, och på de tre senaste åren sjunkit från 3 kronor till hvad det nu gäller, nemligen 2 kronor och derunder, allt för lispundet. Och äfven det mjuka brödet, som ibland säljes efter vigt, har under tre år nedgått i pris från 8 öre till 6 öre för skålpundet. Brödprisen hafva städse så småningom följt spanmålsprisen, så att, när dessa fallit, så hafva äfven brödprisen fallit och tvärtom, ehuru prisförändringarne å brödet väl icke skett ögonblickligen efter ändringarne i spanmålsprisen. Om en del af det finaste hvetebrödet icke höjt sig i storlek hvar efter mjölet fallit i pris, så beror detta derpå, att i sådant bröd ingå många andra dyra ingredienser, såsom socker, mjölk och kryddor, hvartill kommer den större arbetskostnaden för sådant bröd. Våra bagare hafva emellertid för närvarande en ganska liten omsättning, hvilket torde komma sig deraf, att så mycket bakas i hemmen till följd af mjölprisens billighet. Men bagarne hafva emellertid samma kostnader för sina etablissement med hästar, åkdon och arbetslöner, och jag tror, att det för närvarande icke är deras bästa och mest vinstgifvande tid. Herr Boström sade vidare, att vi stockholmare vore protektionistiskt sinnade gent emot de slagtare, som, boende utom tullarne, tillförde oss köttvaror. Men bevillningsförordningen är nu en gång skrifven och tolkad så väl af bevillningsnämnderna som kammarrätten och Kongl. Maj:t så, att de, som på sådant sätt införa till försäljning kött m. m., skola för inkomsten af denna försäljning här utgöra bevilling.

Herr Boström yttrade vidare, att vi bådo dem vara välkomna. Ja, det göra vi visst därför, att de reglera köttprisen och hjälpa oss med att betala våra kommunalutskylder. Vi säga välkommen äfven åt den utländing, som tillför oss spanmål, så att spanmålsprisen derigenom regleras, och den större godsegaren hindras från att höja det och taga för sin spanmål hvad han vill. Vi säga på samma sätt åt dem, som tillföra oss mjöl, på det att qvarnegaren icke må få behandla oss godtyckligt här hemma. Herr Boström sade vidare, att, i händelse vi frihandlare tilltro våra arbetare att betyda något

Ang. införande af spanmåls-tullar.

(Forts.)

Ang. införande af spannmåls-tullar.
(Forts.)

och i händelse vi gilla deras möten och resolutioner, så borde vi också förskaffa dem rösträtt. Ty tilltro vi dem att kunna deltaga i våra beslut i denna fråga, då kunna de nog också reda alla andra frågor, sade han. Herr Boström vet väl, att Stockholms arbetare i allmänhet hafva rösträtt, då ju ingen familj här kan lefva på mindre än 800 kronors inkomst. Men det ledsamma är, att äfven under dessa tider, då lefnadsförnödenheterna dock äro så billiga, arbetarne i alla fall icke kunna betala sina krono- och kommunalutskylder, hvadan de icke hafva någon rätt att deltaga i våra val och rådslag, och när så är förhållandet nu, huru skola de då kunna betala utskylderna, om man vill pålägga dem indirekta skatter till en så otrolig grad, som här föreslagits. Jag säger därför, att jag skall vara herr Boström tacksam för att, i händelse det närvarande betänkanudet går igenom, han också då ville vara med om att tänka på att antingen sänka det politiska strecket eller rent af taga bort detsamma. Ty, i sanning, våra arbetare äro tillräckligt beskattade på indirekt väg redan förut för att få hafva ett ord med i laget och vara berättigade att motverka höga brödtullar. Jag skall sluta med att säga, att hvad jag i går yttrade, nemligen att få framställa ett yrkande om ändring i andra punkten, i händelse den första vinner kammarens bifall, det vill jag, i saknad af understöd, nu taga tillbaka. Jag hade hoppats att just af min motståndare herr Lönegren få ett understöd i form af det erkännandet, att han åtminstone ansåge mitt påstende rättvist, det nemligen, att man för de mindre bemedlade klasserna bör lindra der lindras kan. I saknad af ett sådant erkännande från hans sida skall jag förena mig med dem, som rösta för bifall till reservanternas förslag och afslag på utskottets hemställan.

Herr Andersson i Malmö: Jag har begärt ordet hufvudsakligen för att för kammaren tillkännagifva, att jag i år intager samma ställning till föreliggande fråga som i fjor. Jag anser det vara lika orättvist nu som förlidet år, att representationen pålägger en skatt, som hårdast drabbar den fattigare befolkningen i vårt land och dem, som hafva minst lätt att kunna bära densamma.

På samma gång man betraktar denna fråga från ekonomisk synpunkt, är det kanske på sin plats att också se den från politisk och social synpunkt. Jag tror, att en hvar, som vill se, som ej vill vara blind, icke skall kunna undgå att märka, att en stor rörelse gör sig gällande inom de djupa leden i främmande land, och jag tror också, att ett och annat vågsvall från dessa rörelser redan nått våra kuster. Går detta förslag igenom, kan det hända att vågsvallet växer till brus, och det vill väl ingen önska. Så väl i år som förlidet år finnes det knappast någon stad i Sverige, der icke arbetarne samlats i stora skaror för att mot de föreslagna lifsmedelstullarne afgifva en liffig protest, man må tillmäta deras beslut och resolutioner hvilken betydelse som helst. Jag skall måhända medgifva,

att en stor del af dem som sammankommit icke hafva riktigt begrepp om innebörden af detta tullförslag. Men så mycket hafva de klart för sig, att om man lägger tull på spanmål, så blir deras bröd dyrare, och det är mot åtgärder i sådan riktning de velat inlägga en gensaga.

*Ang. införande
af spanmäls-
tullar.
(Forts.)*

I regeln har ett godt förhållande egt rum mellan arbetsgifvare och arbetstagare eller mellan kapitalet och arbetet, men jag fruktar att, i fall svenska Riksdagen nu fattar det beslut, som här är ifrågasatt, den klyfta, som redan finnes och alltid funnits dem emellan, kommer att vidgas. Jag uttalar icke detta såsom något hot, utan såsom en varning.

Det har både offentligt och enskildt sagts, att, i fall Riksdagen skulle besluta att åsätta tull å lifsförnödenheterna, den nuvarande ministären skulle vara beredd att afgå. Under den tid, jag haft den äran sitta i denna församling, har jag funnit, att ett godt samarbete städe egt rum mellan den nuvarande ministären och representationen. Exempel från andra länder vittna nogsammt om, att så icke öfverallt och alltid är förhållandet, utan att stora frågor, som afsett fosterlandets väl, antingen icke fått någon tillfredsställande lösning eller ock blifvit helt och hållet olösta. Jag anser, att det vore till skada, om ministären nu skulle komma att afgå, då så många för vårt fosterland viktiga frågor vänta på sin lösning af representationen. Nog kunna vi få igen en ministär, som är god och duglig, men vi veta dock hvad vi hafva, men ej hvad vi kunna få. På af mig nu i korthet anförda skäl och på de skäl, som omförmälas i den resolution, som för någon tid sedan beslöts af Malmö börsförening och i går afton upplästes af herr borgmästaren Ahlström, yrkar jag afslag å den föredragna punkten i bevillningsutskottets betänkande.

Herr Wieselgren: Då bevillningsutskottets ärade ordförande första gången, sedan betänkandet föredragits, begärde ordet, gjorde han det i tillkännagifven afsigt att fästa kammarens uppmärksamhet på någon felaktighet i betänkandet. Jag kan icke neka, att mina förhoppningar svekos, då han sedan nämnde det fel han åsyftade. Han höll sig vid grandet, men förbigick bjelken — ja, samtliga de bjelkar, som under derpå följande diskussion redan åtskilliga gånger blifvit påpekade. Jag skall söka att icke upprepa hvad som sagts förut, men jag måste förklara mig instämma med dem, som fäst sig vid den missläsning af 62 § regeringsformen, till hvilken utskottet gjort sig skyldigt. Synbarligen har bevillningsutskottet läst paragrafen på följande sätt: Sedan jordbrukets behof blifvit af Riksdagen pröfvade, ankommer det på Riksdagen att en deremot svarande bevillning sig åtaga. Detta är en missläsning. Ty i paragrafen står: Sedan *statsverkets* behof blifvit af Riksdagen pröfvade, ankomme det på Riksdagen att en deremot svarande bevillning sig åtaga. Man har gjort statsverket liktydigt med jordbruket. Detta står åter icke i

Ang. införande
af spanmåls-
tullar.
(Forts.)

öfverensstämmelse med 84 § regeringsformen, der det heter, att grundlagarne skola tolkas efter deras *ordalydelse*. Jag förstår emellertid mer än väl den verkliga grunden till utskottets missläsning. Utskottet har ju tydligen uttalat, att hvad det föreslagit *kräfv*es för fosterlandets räddning, att fosterlandets räddning således berodde på en återgång till tullskyddssystemet. Denna tanke leder till en af bjelkarne i utskottets betänkande. Man må åberopa exempel från andra länder för att bevisa riktigheten af utskottets åsigt — jag förmenar dock, att mot alla de bevisen så starka motbevis kunna framläggas, att af bevisen intet återstår. Skulle det också icke vara naturligare att hemta erfarenhetsrön i frågan från vårt eget lands föregående utveckling? Jag skulle då vilja fråga: Hade vi verkligen under de år, då skyddstullsystemet herskade i vårt land — hade vi verkligen då någon så gyllene tidsålder? Jag har i min hand en bok, som handlar om *ö*vårt jordbruk förr och nu». Den innehåller en skildring af förhållandena i Sverige sedan början af seklet och sådana de blefvo, då efter 1819 tullskyddslagstiftningen i fråga om spanmål fått nytt fotfäste här i landet. 1820 den 1 februari bestämdes importtullen per tunna till en riksdaler tjugufyra skillingar för råg, två riksdaler för hvete, trettiotvå skillingar för korn och sju skillingar för hafre, allt banko. Redan den 25 april och den 11 september samma år höjdes dessa tullar, senare gången till fyra riksdaler tjugufyra skillingar för hvete, fyra riksdaler för råg, två riksdaler trettiotvå skillingar för korn och en riksdaler sexton skillingar för hafre, allt banko per tunna. Jag frågar, om icke för tullskyddets herrar försvarare dessa tullsatser borde anses hafva utgjort tillräckliga garantier för framkallandet af en gyllene tidsålder? Men någon sådan inträffade likväl icke. Jag vågar icke upptaga kammarens tid med att ur samma skildring hemta bevis för detta mitt påstående, utan hänvisar till den intressanta lilla boken dem, som vilja taga kännedom om hvad erfarenheten i vårt eget land har att berätta om tullskyddets välsignelser; jag ber allenast få påpeka ett faktum, som hvar och en nog känner till, nemligen att systemet ej var förträffligare *än att det öfvergafs*, och *bättre* bevis på att tullskyddsvänuernas åsigt icke äro rigtiga och icke blifvit af erfarenheten väl vitsordade kan väl icke gerna gifvas.

För min del tycker jag också, att det icke erfordras mycket förstånd för att inse, att det icke kan blifva något lyckligare tillstånd i landet derigenom att man söker fördyra lifsmedlen. Jag skyndar dock på samma gång att erkänna, det utskottet icke velat fördyra allt, som det lagt handen på, i det utskottet ju nemligen föreslår nedsättning af tullen på kaffe och socker. Men är då denna åtgärd så välbetänkt?

Då jag i går afton hörde min gamle ärade vän på norrköpingsbänken skildra det sedligt uppfostrande syfte, som utskottet velat förknippa med tullskyddssystemet, kunde jag icke underlåta att inom mig fråga, hvilken betydelse i detta hänseende den ökade kaffedrick-

ningen skulle få? Jag tror att man med fullt skäl underlåtit att omnämna det. Kaffekannan behöfver icke med nödvändighet åtföljas, som vi alla veta är vanligt i de mera bildade hemmen, af konjaks- och likörflaskan och i de mindre bemedlade af bränvinsflaskan, för att ingifva tvifvelsmål om, huruvida den ökade kaffedrickningen med skäl skall kunna försvara sin plats i ett system, hvarom så tydligt förklarats, att det åsyftar vårt återförande till fädrens »enkla seder», för att icke säga deras »höga dygder». För min del tillåter jag mig förklara, att ett system, som, med angifvet syfte att i fråga om både allmän och enskild hushållning skaffa sig herraväldet, beskattar lifsmedlen på samma gång det underlättar åtkomsten af ett redan allt för mycket brukadt, ja missbrukadt njutningsmedel, kan icke tillvinna sig mitt förtroende. Jag har en liten anmärkning att göra emot den ärade ordföranden i bevillningsutskottet. Han talade nemi-ligen i går afton åtskilligt om att *socialisterna* och *frihandlarne* synbarligen hade ingått förbund med hvarandra. Ett sådant yttrande föreföll mig temligen oväntadt — ja, jag måste säga, att jag blef mycket förvånad att höra just honom framkomma med ett sådant påstående; ty vid den tid, då både han och jag som studenter vandrade i Upsala, så fick man i hvart enda nationalekonomiskt arbete, som vid studiet af nämnda vetenskap då begagnades, inhemta, att just tullskyddssystemet var ett slags socialism, att det var byggt på den socialistiska åskådningen om statens rätt att taga ifrån den ene och gifva den andre, och detta utan att ens taga hänsyn till om det var de mest behöfvande eller de, som hade mest, från hvilka det togs. Jag kan icke tro, att vetenskapen skulle hafva gjort en så stor piruett sedan den tiden, att den nu kommit till en alldeles motsatt uppfattning, och att det således skulle vara frihandlare och socialister, som nu mera »slagit sina påsar i hop». Att den ärade herr utskottsordföranden förmenar detta är klart; men har han icke tagit miste härutinnan, har han icke låtit sig förleda till sitt besynnerliga förmenande af den kände socialisten, som uppträdde på mötet i musikaliska akademien? Jag vågar dock påstå, att om denne i hithörande stycken fått samma undervisning som vi båda, så hade han helt säkert hållit sig derifrån; han skulle hafva vetat, att der icke var någon marknad för honom.

Vidare gjorde den ärade ordföranden ett ganska skarpt anfall emot åtskilliga frihandelsvänliga embetsmän. Han åsyftade temligen tydligt dermed ett par förtroendeembetsmän, hvilka, derigenom att de tillkännagifvit sin öfvertygelse och handlat i öfverensstämmelse dermed, enligt hans uppfattning skulle gjort sig skyldiga till missbruk eller åtminstone glömska af sin ställning. Jag kan ju förstå, att man kan hysa en sådan åsigt; jag beklagar endast, att den ärade ordföranden icke haft den eller icke yppat den *förut*. Jag erinrar mig, hurusom vid förlidets års riksdag en tullskyddsvänlig hög förtroendeembetsman i denna kammare på ett ganska skarpt sätt anföll regeringen och huru han vid ett föregående tillfälle för-

Ang. införande
af spanmäls-
tullar.

(Forts.)

Ang. införande
af spanmäls-
tullar.
(Forts.)

klarade sig skola uppbjuda alla sina krafter för att agitera fram sin uppfattning i frågan — men då satt den ärade ordföranden tyst och upplyste icke sin högstälde meningsvän om det opassande i hans uppträdande, i hans agitatoriska verksamhet, utan lät honom hållas. Det är först nu, sedan ett par *frihandelsvänliga* förtroendeembetsmän yttrat sig i denna fråga, som han sökt göra sin munlås-teori gällande. För min del tror jag det skulle varit fördelaktigare för honom sjelf och gifvit mera tilltro åt allvaret i hans uppfattning af hvad som kan för förtroendeembetsmännen vara tillbörligt, om han redan i förfjor och i fjor uttalat sig så, som han gjorde i går.

Ehuru jag icke kan förstå, huru så många ädla och vördnadsvärde män, som tullskyddsvännerna räkna i sina led, kunna hylla den uppfattning, för hvilken de kämpa, bör det ju vara mig nog att veta, att de hysa den, för att jag skall kunna respektera densamma; jag får trösta mig med att det är mycket annat här i världen som man ej kan förstå. Vida svårare var mig denna resignerade tankegång, då jag för några dagar sedan i tidningarne läste berättelsen om ett möte, som hållits på Grand hôtel, der stora och små jordegare sammanträd för överläggning i tullfrågan; der hade de stora jordegarne sagt till de små: »*Viljen I gifva oss de tullar, vi behöfva, så skola vi gifva eder den grundskatteafskrifning, efter hvilken er traktan står.*»

Sjelfva bytesförslaget var ju i och för sig icke så obegripligt; men hvad jag icke kan förstå, är att förslagsställarne, så vidt jag vet, voro samma män, som fält så många stränga, ja, rent af sårande utlätelser mot dem, som 1873 och 1885 gingo in på då föreslagna kompromisser, i hvilka dock den ena länken icke var af så individuellt gagnande beskaffenhet som den här gjorda, utan der det gälde visserligen liksom nu, jordbruket, hvars betryck väl alla, åtminstone det sistnämnda året, erkände, men der afskrifningen på grundskatterna på samma gång medförde gagn för det lands försvar, till hvars fördel dessa skatter en gång förut i tiden till stor del blifvit pålagda. Att samma personer, som strängt och bittert klandrat de föregående kompromisserna, nu kunnat tillåta sig att göra en ny och till på köpet en af *detta* slag, det förstår jag icke. Det hör väl ock till de saker, från hvilkas begripande jag måste för alltid afstå. Jag kan åtminstone icke ännu finna ut någon antaglig lösning, huru detta paktum kunnat mellan ifrågavarande parter komma till stånd.

Det har redan förut blifvit anfördt, och jag ber att få ansluta mig till dessa yttranden, att något olämpligare väl icke gerna kan tänkas än framkallandet af ett systemskifte genom votering i denna kammare, som inom några månader grundlagsenligt upphör att vara till. Jag hyser samma uppfattning. Det kan icke vara klokt, att denna kammare tillmåter sig en så stor betydelse, i synnerhet då, som jag fast tror, meningsskiljaktigheten i denna fråga ställer oss nu som förut i temligen lika grupper å ömse sidor. Det kan så

mycket mindre vara rådligt att tillerkänna denna kammare beslutanderätt i fråga om *systemskitte*, då kammaren icke är vald med någon tanke på denna frågas afgörande. Det var, som herrarne veta, en helt annan fråga, som bestämde valet till Andra Kammaren år 1884. Man ser därför också oafåtligt, huru kommittenterna och representanterna stå i strid mot hvarandra i tullfrågan. I nästan hvarje tidning man öppnar läser man adresser, der kommittenterna, med mer eller mindre missmod, om *sina* meningar underrätta sina representanter. Jag hemställer därför, huruvida icke under dessa omständigheter hänsyn måste tagas till valmännens åsichter. Icke är jag den, som släpper efter representanternas i grundlagen stadgade rätt att vid utöfningen af sitt uppdrag bindas blott af rikets grundlagar; men när det gäller att omkasta en bestående ordning, som fortgått under decennier, så bör det ej få gå på en slump, utan bör då landet sättas i tillfälle att sjelft derom uttala sin mening, så att det beslut, som fattas i kammaren, icke af den i höst nyvalda kammaren till äfventyrs i sin ordning kullkastas. Sistsagda kammare, vald på tull- eller frihandelsprogram, kan blifva ett uttryck af den allmänna mening, som uti tullfrågan gjort eller gör sig gällande i landet; men *vi* kunna i närvarande stund icke tillerkänna oss denna kompetens. På grund af hvad jag anfört yrkar jag afslag å utskottets betänkande.

Ang. införande
af spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Herrar *Hammarberg, J. G. Siljeström* och *Winkrans* förenade sig med herr *Wieselgren*.

Herr *Bengtsson* i *Gullåkra*: Då jag begärt ordet, har jag icke gjort detta för att framkomma med några nya skäl för eller mot utskottets betänkande, utan jag har endast gjort det för att tillkännagifva min ställning till denna fråga. Då en liknande fråga föregående riksdag förevar, röstade jag mot densamma. Jag gjorde det icke därför, att jag ansåg jordbrukets ställning vara så lysande, att den icke behöfde upphjelpas. Jag gjorde det af andra skäl: dels därför, att jag ansåg att de mindre jordbrukarne icke i ringaste mån skulle få någon nytta af de åsatta tullarne, och dels därför, att jag ansåg det vara en allt för stor orättvisa mot de mindre bemedlade klasserna att pålägga dem en sådan skatt, hvarigenom man fördyrade deras lefvadskostnader och på samma gång störde det goda förhållande, som varit och är rådande mellan arbetstagare och arbetsgivare. Samma skäl, jag i fjor anförde, anför jag äfven nu, ty under den tid, som sedan dess förflutit, har jag icke kunnat komma till annat resultat. Jag får därför öppet erkänna, att jag nu står på samma ståndpunkt som då. Till följd häraf kommer jag också nu att rösta för afslag å denna punkt i utskottets föreliggande betänkande. Vill man i verkligheten upphjelpa jordbrukets betryckta ställning, tror jag att man kan göra det på annat sätt än som här föreslagits. Vid innevarande riksdag föreligga ju åtskilliga

Ang. införande af spanmåls-tullar.
(Forts.)

förslag till afgörande. Jag menar i synnerhet tvenne, Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående en jemnare fördelning af väghållningsbesväret samt i kammaren väckt motion om fortsatt afskrifning af grundskatterna. Genom en lycklig lösning af dessa båda frågor kunde lindring i jordbrukarens betryckta ställning beredas honom, utan att man behöfde på samma gång lägga nya skatter på andra samhällsklasser. Jag hoppas emellertid, att de personer, som nu visa sig vara så välvilliga och taga sig an oss mindre jordbrukares sak i tullfrågan och ömma för vårt framtida väl, skola äfven i framtiden vara lika vänligt stämde emot oss, då de frågor jag nyss påvisade komma före till Riksdagens afgörande. Jag tror, att vid det tillfället skall visa sig för oss mindre jordbrukare, om det är allvarsamt menadt med deras hjälp nu i tullfrågan. Är det icke det, så kan jag icke neka till, att jag misstänker att denna välvilja endast är en maskerad omtanke för oss till deras egen fördel. Jag skall icke vidare upptaga kammarens tid längre, utan vill blott tillägga, att den hjälp, som nu erbjudes oss mindre jordbrukare, kunna vi betacka oss för. Jag yrkar därför hos herr talmannen afslag på den nu föredragna punkten af betänkandet.

Herr Svensson i Lösen: Då jag haft kammarens förtroende att vara ledamot i bevillningsutskottet och jag deltagit i det beslut, hvartill utskottet kommit, har jag visserligen icke mycket att säga i sjelfva saken, men anser mig dock pligtig att redogöra för min egen åsigt. Då den stora tullmotionen remitterades till utskottet, yttrade sig en talare på stockholmsbänken, herr Johan Ohlsson, och sökte i ett längre föredrag visa, att skyddstullsystemet, då det en lång tid funnits i vårt land, icke varit välgörande. Han gick så långt tillbaka i tiden, att han började i slutet af förra århundradet. Han gick igenom de sista åren af det århundradet, och början af detta århundrade till 1809, och då, sade han, var det ej att vänta, att vare sig ena eller andra systemet kunde åstadkomma någon lycka, då vi hade krig jemnt. Sedan gjorde han en afstickare till 1815 års riksdag, och då var det visserligen fred, men ändå mötte man en nödriksdag. Att han kunde vänta sig något annat, kan jag icke förstå, vi hade ju haft krig nära på ända till dess, och först 1815 hade vid Wiener-kongressen Europas gränser blifvit fastställda staterna emellan, och då vi hade haft krig nästan oafbrutet, hade massor af vår ungdom förgått på fältlasarett och en tredjedel af landet eröfrats, och föga skulle då hafva hjälpt hvilket som helst system. Sedan fortsatte han fram i tiden till 1830, och vid 1830 års riksdag återkom han till detsamma, att nu hade landet njutit skyddets välsignelse och ändå var det dåligt; och eländet kulminerade i 1830 års realisation. För mig förefaller det icke så underligt, om landet då icke ännu hunnit öfvervinna följderna af den ekonomiska ruinen från 1815. Säkert är att Frankrike har haft kännning af 1870 års krig med Tyskland ända till våra dagar. Men sedan stannade herr

Ohlsson, liksom om intet skyddssystem fortgått, vi hade ändå en period till 1857. Jag har visserligen inga statistiska siffror att nu framdraga, men det är allmänt känt, att under denna tid landet hade framgång och välståndet var temligen allmänt. Att man ändå öfvergick till frihandelssystemet, berodde dock icke derpå att det måste taga ut sin rätt. Det var nemligen en frihandelsflägt, som vid den tiden gick ut från den bekanta Cobdenklubben och eröfrade hela världen. Af statistikens uppgifter framgår hurudan rikets ställning var år 1857, huru landet då var skuldsatt, men huru det sedan dess än vidare med oerhördt stora steg fortgått på skuldsättningens bana — och allmänna hypotekföreningarné, stads- och landskommunerna, öfver allt har man under frihandelsns skydd åsamkat sig skulder.

Ang. införande af spanmåls-tullar.
(Forts.)

Det kan visserligen icke nekas, att landet under de sista trettio åren utvecklat sig i många riktningar. Men det är ej allt guld som glimmar. Måhända i själfva verket är ställningen sämre nu än år 1857, det är åtminstone min öfvertygelse.

Här har sagts, att man icke bör afgöra frågan vid denna riksdag, därför att riksdagsmannamandaten nu utgå och nya val förestå. Ja, det är sant. Men vi skola icke glömma, att det just var vid 1885 års riksdag, den första i valperioden, som denna tullrörelse började. De försök tullvännerna då gjorde misslyckades väl, men efter riksdagen ingingo till tronen och regeringen en mängd petitioner från både jordbrukare och industriidkare om tullskydd. Dessa petitioner remitterades till vederbörande myndigheter, och dessa myndigheter voro landtbruksakademiens förvaltningskomité, kommerskollegium och generaltullstyrelsen. Förvaltningskomitén afgaf sitt utlåtande, och detta i sin ordning öfverlemnades till bevillningsutskottet. Jag hade äfven då den äran att vara ledamot af utskottet. Vid ett tillfälle yttrade då chefen för tullverket, generaldirektören Bennich, bland annat, »att detta utlåtande var så väl affattadt, att de båda senare myndigheterna funno skäl att till alla delar instämma i detsamma». Detta aktstycke har varit föremål för mycken granskning och i synnerhet har detsamma i en af Stockholms dagliga tidningar den 1 februari 1886 undergått en skarp och dräpande kritik. — Samma år, eller 1886, hade tullfrågan, som äfven då förekom vid riksdagen, vunnit större terräng. Då inträffade det, att efter riksdagens slut här i hufvudstaden bildades ett sällskap under namn af »Föreningen mot lifsmedelstullar», och i spetsen för detta sällskap stod nämnde generaldirektör samt ännu en högre embetsman. Man må säga hvad man vill om embets- och tjänstemäns rätt att själfständigt och fritt yttra sig, och man må ej heller för-tänka den ene eller andre att vid behandlingen af en genomgripande samhällsfråga göra propaganda; men icke kan jag anse det rätt att de högst uppsatte embetsmännen, auktoriteter, som kunna få sig förelagdt ärendet till opartisk granskning samt till afgifvande af officiella utlåtanden deröfver, skola vid sidan deraf ställa sig i spetsen för

Ang. införande
af spanmåls-
tullar.
(Forts.)

agitationer. Särskildt hvad angår nämnda förening, gör den sig i sina skrifter skyldig till vrängda framställningar och sofismer och söker hos allmänheten bibringa den tron, att tullarne endast skola blifva en ny beskattning för de fattigare folkklasserna och att endast ett fåtal får något gagn af dem. Mot ett dylikt sätt att agitera måste jag inlägga min protest, och, som sagdt, i synnerhet då agitationen kommer från officiella myndigheter. Sedan dess har landtbruksakademiens förvaltningsutskotts sekreterare, professor C. Lovén, här i hufvudstaden hållit ett föredrag i frihandelsvänlig riktning, för hvilket en tryckt redogörelse utgifvits och här i kammaren utdelats. Ehuru det må anses djerft af mig att uppträda mot den högsta officiella auktoriteten inom jordbruksfacket, må det dock tillåtas mig att göra några erinringar mot åtskilligt af hvad som förekommer i denna brochyr. Bland annat yttrar herr Lovén: »Granskar man förhållandena i detta hänseende närmare, så kommer man snart till det resultat, att de jordbruk, der ladugårdsskötsel med odling af vårsäd och foderväxter intager främsta platsen; äro vida mindre lidande än de, der produktion af höstsäd, hvetet och råg, utgör hufvudsaken. Också är det från de provinser, der dessa senare jordbruk äro förherrsande, som det starkaste ropet på sädestullar höjes.»

Jag ber att först få säga, att den genomgående tanken i herr Lovéns föredrag är att söka visa nödvändigheten att åstadkomma ett jordbruk af sådan art, att jordens kraft bibehålles, och att således jordbrukaren bör lägga an på ladugårdsskötsel. Det är emellertid en regel, som jag tror vara känd af alla jordbrukare i landet, till och med af den simple bonden, och att den äfven tillämpats bevisas bäst af de framsteg vårt jordbruk under de senare åren gjort.

Vidare säger han: »Vid de jordbruk, som hufvudsakligen afse höstsädesproduktion, måste en stor del af åkerjorden, nemligen hälften eller tredjedelen, för hvarje år ligga i träde.» Jag vågar dock bestrida rättigheten af detta påstående. Jag vill upplysa herrarne om att trädan högst sällan förefinnes. Vi hafva ett omloppsbruk som är sådant (jag talar nu i allmänhet och om de väl skötta egendomarne) som frambringa $\frac{2}{8}$ höstsäd, $\frac{2}{8}$ vårsäd, $\frac{2}{8}$ gräs, $\frac{1}{8}$ rotfrukter och $\frac{1}{8}$ grönfoder. Det är regeln, så att den satsen, att i Sverige behöfves trädan för att frambringa höstsäd, icke är riktig.

Men så säger han ytterligare: »Nu framställer sig sjelfmant en fråga: är den riktning, i hvilken vårt jordbruk, på sätt nyss i korta drag skildrats, utvecklats sig, den rätta, eller har måhända förändringen varit ett felsteg, som leder till förderf i stället för till välsignelse?» Jag kan obetingadt säga, att hvad jordbrukets skötsel angår, har det varit till nytta, men också att det är svårt för oss att reda oss; men detta inverkar icke på jordbruket, utan på andra förhållanden, som jag senare skall komma till.

Vidare säger han: »Och likväl kan det för visso icke vara något tvifvel derom, att det förra systemet under nuvarande förhållanden måste leda till jordens utarmande och till jordbrukarens ruin» —

d. v. s. om man odlar för mycket höstsäd. Det är detta som jag bestrider.

Här kommer en punkt der förf. säger: »Det är emellertid med afseende på frågan om tullens inflytande på det svenska jordbruket enligt mitt förmenande icke tullens materiella verkan som är den viktigaste; den moraliska, ofta långt kraftigare, synes mig i mycket högre grad förtjena att beaktas.»

I denna sats gifver jag professorn rätt. Ja, ett sådant missmod griper omkring sig, att om våra jordbrukare få afslag på sina önskingar om spannmålstullar, så ause de en sådan utgång för ett mycket stort ondt. Personligen har jag deremot den uppfattningen, att tullen icke komme att verka mycket, men att folket åtminstone i min hembygd finge den öfvertygelse, att det skall blifva bättre, och detta vore väl ett moraliskt stöd till fortsatt strid och kamp.

Så säger vidare professorn: »Spannmålstullarne kunna icke blifva länge bestående och än mindre den genom dem framkallade prisstegringen å de nödvändigaste lifsmedlen.» Der har jag också en motsatt mening. Prisstegringen på lifsmedlen tror jag icke blifver stor; men att spannmålstullarne, derest de blifva genomförda, också blifva bestående, det tror jag fullt och fast. Jag skall sedermera visa grunderna för denna min uppfattning.

Vidare yttrar författaren att landtbrukarens ställning blir vida sämre än förut, om tullskyddssystemet införes. »Ty dels» — säger han — »har han försutit en dyrbar tid, som borde användts till förbättring af hans hushållning, dels har hans jord blifvit mer utarmad, dels slutligen har under tiden den allmänna protektionismen, för hvilken spannmålstullarne endast utgöra en köpeskilling af mycket tvifvelaktigt värde, lagt ökad tull på alla de förnödenheter, af hvilka han sjelf är i behof. Jag föreställer mig, att då jordbrukaren finner allt hvad han använder, från lädret i skor och seldon till spiken, som han slår i sin vägg, fördyradt genom höjda tullsatter, det skall för honom blifva ett krångligt räknestycke att visa någon förtjenst på affären.»

Jag har den uppfattning om tullar i alla branscher, att vid de alster vi kunna producera, icke allenast till eget behof utan äfven till afsalu, der komma tullarne icke att göra något det allra ringaste. Så att när professorn säger att den spik, som bonden slår i väggen, skall blifva dyrare, så misstager han sig. »Tager man så härtill i betraktande», — fortsätter professorn — »att spannmålstullarne, på samma gång de afvända jordbrukarens uppmärksamhet och intresse från sådana på honom sjelf beroende åtgärder, utan hvilka en verklig och varaktig hjälp i betrycket ej kan vinnas, måste motverka ladugårdsskötselns framsteg och vara direkt skadliga för mejerihandteringen; att vidare genom dem skapas onaturliga egendomsvärden, hvilka gifva anledning till osund spekulation och deraf härflytande elände.» Tror någon menniska, att om dessa tullar gå igenom, det skall inverka något på egendomsvärdena? Nej, om de kunna göra

Ang. införande
af spannmåls-
tullar.
(Forts.)

något, är det endast att kunna hindra det utförrusande prisfallet, men icke åstadkomma de någon osund spekulation. Nu är det i allmänhet det tal om dem som hylla tullskydd, att man är besjälad af egennytta, man är kortsynt, man kan icke se sakerna så i stort som de, hvilka kallas frihandlare, man är mera anlagd för egennytta m. m., m. m. i samma riktning. Jag får då fråga: hvori består då skilnaden mellan frihandlare och protektionister? Jo, I tagen med god smak ut 30 millioner kronor i indirekta skatter ur folkets fickor. Jag deremot vill icke taga ut mer, än hvad staten nödvändigtvis behöfver. Skilnaden är endast den, att jag och mina meningsfränder vilja med tullar skydda inhemskt arbete. Detta viljen icke I frihandlare, utan I läggen i stället tull på sådana artiklar, som icke produceras inom landet, såsom t. ex. å kaffe och socker. I unnen hellre utländingen att förtjena på oss, än I viljen uppmuntra till varans producerande inom landet. — Detta gäller till och med i fråga om bergshandteringen, men huru står det väl till med denna näring? I Småland t. ex. stå alla masugnar, därför att de icke kunna täfla med det engelska jernet. I går läste jag i en tidning, att i Ryssland väntar man rent af införselsförbud på utländskt jern.

Jag tror, för min del, att det är alldeles oafvisligt af nöden, att vi söka skydda våra näringar, isynnerhet då vi se de skyddsmurar, som från alla håll dragas upp. Jag läste här om dagen i en broschyr, som från frihandelssynpunkt sedd var ganska väl skriven, att människorna nu stode rent af förundrade öfver vetenskapens hastiga framsteg. Man hade nu fått dessa medel färdiga och med ångans och elektricitetens tillhjälp flyttas nu hastigt människor och alster från den ena verldsdelen till den andra. — Jag anser detta vara en välsignelse för menskligheten, men jag tror också att rörelsen bör regleras i människans hand och regleras så, att människan kan beherska kraften. Man måste noga tänka på den oerhörda utveckling, som försiggått de sista årtiondena, och vi veta ju alla att det just är under de sista åren, som den utom-europeiska konkurrensen antagit så oerhörda dimensioner. Eller tro herrarne icke att de tullskrankor, som på sista tiden satts af de flesta bland Europas stater, icke hafva något att betyda? Ryssland, Tyskland, Österrike-Ungarn, Frankrike, Spanien, Italien och Portugal, alla hafva slagit sig på tullsystemet. Det finnes högst få länder i Europa, der man icke har tullar, och äfven der är man betänkt på att införa sådana. Tro herrarne icke att dessa länders ledande män inse, att det är nödvändigt att skydda sig med tullar, för att söka hindra att alldeles förqväfvast af den storartade konkurrensen med nya världen. — Förut hade man endast att befara konkurrens med Nordamerika och Ostindien, men genom Panamanäsets genombrytande hafva vi äfven att frukta konkurrensen med den aflägsna vestern. Vi veta också att i Södra Amerika, som har synnerligen god jordmån och klimat för odlandet af våra sädeslag, har utvecklingen hittills hindrats af inre oroligheter, men att styrelserna numera göra allt för att föra emigra-

tionen öfver till dem. Vi veta också att La Plata-staterna gifvit oss en ny verld så stor, att, om den hade Tysklands folkmängdstätthet, skulle den utan svårighet kunna föda 270,000,000 invånare i stället för 3,000,000 som den nu har.

Man hyser också olika åsigter om den verkan, dessa lifsmedeltullar skola komma att medföra. Från ena sidan säger man att de icke skola gagna jordbruket något alls, under det man å motsatta sidan påstår, att de skola verka med hela sin tyngd. Man tager exempel härpå från Tyskland, der man höjt tullarne tre särskilda gånger, men det oakadt tror jag icke man ännu kan bedöma verkningarna deraf.

Skall jag uttala min öfvertygelse, komma de icke att stanna med det nu föreslagna beloppet, utan måste höjas till samma belopp som i öfriga europeiska stater. Jag vill också häntyda på att vi måste rusta oss för att värja vårt land från konkurrensen med Europas öfriga länder med undantag af England, som med sina kolonier till hälften är utom-europeiskt.

Jag skall nu sluta med att läsa upp några rader ur en broschyr, som går i samma rigtning som mina egna åsigter; dessa lyda sålunda: »I veten lika väl som någon annan att vi de sista 30 åren i Sverige lefvat nästan uteslutande på realiserandet af vårt gamla sparade skogskapital, vid tid efter annan uppstående låga träpris assisteradt af offentliga och enskilda utländska lån. Huru skulle det se ut när detta skogskapital om få år härefter mer och mer utsinat och några åtgärder måste vidtagas för att freda en ung skog, som då ännu finnes kvar? Ej går det längre an att exportera timmer, hvaraf åtgå 35 stycken till en Petersburg-standard sågad last. I hänvisen till den under tiden ökade rörliga nationalförmögenheten under form af depositioner i landets bankinrättningar. Hvar är myntet eller hvaraf representeras det? I det föregående har jag sökt antyda att framtiden ter sig lika mörk för Europas industri, som den nuvarande tiden är hotande för dess landtbruk. Det finnes ett sätt att freda vår civilisations och vår bygds tillvaro, men också endast det sättet: öfvergifvandet af ofruktbara teorier och ådagaläggande af ett spartanskt mod att lefva af hvad vi sjelfva producera.

Skam den som för sitt fädernesland icke vill offra ens sina ovanor.»

Herr talman, som detta är min fullaste och lifligaste öfvertygelse, anhåller jag på det varmaste om bifall till utskottets förslag i denna punkt.

I detta anförande instämde herr *Pehrsson* i Norrsund.

Herr Carl Ifvarsson: Herr talman, mine herrar! Jag kan börja der den nästföregående talaren slutade. Han sade sig vara lifligt öfvertygad, att bifall till utskottets förslag skall vara för landet gagneligt. — Jag tror tvärt om att det vore skadligt.

Ang. införande
af spanmäls-
tullar.
(Forts.)

*Ang. införande
af spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Ytterligheter och tvära omkastningar äro i allmänhet skadliga, och den regeln gäller också i fråga om tullagstiftningen, det är åtminstone den erfarenhet, jag gjort under min lefnadsbana.

Jag minnes väl de två första riksdagar jag i egenskap af ledamot i bondeståndet och suppleant i bevillningsutskottet hade äran deltaga i ärendenas behandling. Då var den stora brytningen i tullagstiftningen visserligen redan i hufvudsak beslutad; men fråga hade uppstått att vidare fullfölja den inslagna banan, och härom pågingo striderna ännu. Vid dessa strider tillhörde jag deras antal, som befarade att de forcerade och i viss mån ensidiga förändringar, hvilka höllo på att genomföras i frihandelssyfte, skulle komma att medföra förluster för mången, och jag bestred därför flera af dessa förändringar. Det dröjde heller icke länge, innan det förmärktes i vissa näringsgrenar, att förhållandet i verkligheten blifvit sådant, som det varit befaradt. — Frågan hade, ehuru mera förberedd än nu, dock icke varit tillräckligt utredd, och det gick enligt min tanke för fort.

Det fattades sålunda icke anledningar till den förmodan, att den tid skulle komma, då man, om än icke i samma omfattning som förut, ville återgå till det öfvergifna systemet. Jag antog att införandet af tullar skulle ifrågasättas, om icke förr, så när staten behöfde penningar. Men jag hade dock numera, sedan det antagna systemet vunnit stadga, knappast kunnat tro att någon väsentlig förändring skulle på allvar ifrågasättas så länge icke bristande statsinkomster påkallade ökade skatter, och allra minst hade jag väntat mig, att man någonsin skulle gå till en sådan ytterlighet som att ifrågasätta skatt på det lifsmedel, som är mest oundgängligt, nemligen på rågen, brödet. Tvärt om var det anledning att antaga, att en sådan skatt skulle vara den sista, man skulle vilja tillgripa.

Frågan om en återgång till det gamla tullsystemet har nu emellertid kommit, och den har kommit på det mest oroande, det minst väntade sättet. Ty vid denna återgång vill man börja med just det, hvarmed man borde sluta, om en sådan ytterlighet ens någonsin borde ifrågakomma. Det är nemligen i verkligheten brödtullen, som står främst bland de skatter man nu vill åsätta.

Och huru är denna gång frågan förberedd? Vid den förra brytningen var visserligen frågans beredning otillräcklig, men följdriktighet var i hufvudsak iakttagen. Nu finnes icke ens följdriktigheten — andra omständigheter onämnda. Ty råvaran skulle enligt utskottets förslag i vissa fall påföras en oproportionerligt hög tull mot den förädlade varan; och på det sättet skulle den ena industrigrenen komma att skadas, medan den andra tillskyndades fördelar. Följden häraf blefve åter igen den, att man, till skydd för den näring som komme att skadas, måste efteråt pålägga högre tullsatser — eller också låta denna näring strypas. Någoting sådant tyckes vara i fråga rörande jernindustrien, hvilkens målsmän från flere håll förklara, att deras näring skulle gå under, om utskottets förslag be-

träffande tull å dess artiklar skulle gå igenom — därför att råvaran men icke den förädlade varan skulle förädras. Sådant kan förhållandet vara äfven på flere andra håll, t. ex. i fråga om tändsticksfabrikationen. — I sin välmening kan man göra många dumheter, om man icke är varsam.

Ang. införande af spanmåls-tullar.

(Forts.)

Att nu antaga ett förslag, som är så illa afpassadt som utskottets, vore redan i och för sig obetänksamt. Men frågan om spanmålstillarne, isynnerhet om rågtullen, synes mig vara så betänkelig, att ensamt denna omständighet borde vara afgörande för ett afslag.

Två starka strömningar hafva under den senare tiden väckt uppmärksamheten inom hela landet, den ena för tullskydd i allmänhet och främst af allt för tull å råg — den andra emot tull på alla lifsmedel. Särskilda sällskap hafva arbetat och agiterat hvar för sitt syfte. Båda hafva enligt mitt förmenande gått till ytterligheter, eller, rättare sagdt, den ena ytterligheten har framkallat den andra. Den första rigtningen har gått till ytterlighet genom sin ifver för tull å spanmål och bröd. Föreningen för bekämpande af införselstull å lifsmedel, hvilken protesterat mot *alla* lifsmedelstullar, utgör en ytterlighet åt andra hållet; ty skall man tänka på att lägga införselstull å industriens alster, vore det obilligt att icke på samma gång bereda något skydd för landets jordbruk. Det ena betingar i viss mån det andra. — Dessutom hafva vi redan införselstull å socker, som också hör till lifsmedlen, och icke bör man väl taga bort tullen å denna vara, hvilken begagnas mera af den förmögne än af den fattige, därför att sockertillverkning bedrifves äfven inom landet. — Enligt min tro kan det emellan dessa båda omnämnda ytterligheter ligga billiga anspråk, som det kan vara värdt att tänka på, i fall det är nödvändigt att vidtaga förändringar i det bestående.

Skulle jernhandteringen och andra industrigrenar påkalla skydd, så torde ock jordbruket vara berättigadt till sådant, och i så fall företrädesvis till skydd å ladugårdsprodukter, såsom förädlade jordbruksalster. — Jag talar här om billighetens kraf, ehuru jag icke tror på någon särdeles stor förmån deraf för jordbruket; ty jag, som antager att vi svenskar numera i allmänhet äro beroende af vår export och således af prisen å världsmarknaderna, tror nog att min ärade vän Anders Svensson kan till större delen hafva rätt, då han, såsom han nyss gjorde i fråga om spanmålstillen, påstod att tullen icke inverkade stort annat än att ingifva mod hos vederbörande. — Men månne icke då tull å vissa ladugårdsprodukter kunde ha lika god verkan i detta hänseende som spanmålstillen, i fall någongendera skall framkallas? Denna senare, såsom rörande en mindre förädlad, men mera allmänt nödvändig vara, kunde måhända i sådant fall eftergiftas af dem, som anse tullskyddet så ytterst nödvändigt.

Då nu härtill kommer, att redan så mycket spanmål lär vara importerad, som kan behövas under året, och således den ifrågasvarande tullen icke lär inverka på priset under årets lopp, så vill

Ang. införande af spanmåls-tullar. (Forts.) jag hemställa till de så kallade tullvännerna, om de icke skulle finna det lämpligast att nu låta frågan falla, för att dels få tid att närmare besinna sig och dels få ett moderat, klokt och följdriktigt förslag till nästa år, om något nödvändigt måste vidgöras i ämnet. De upprörda känslorna inom landet kunde äfven derigenom få tid att lugna sig, och måhända frågan få en för hela landet lycklig lösning. Frågans inverkan på handel, sjöfart, jordbruk och andra näringar, samt deras förhållande så väl inbördes som till utlandet, bör icke lemnas outhärdad och opåaktad.

Jag delar för min del den åsigt, som är i korthet uttalad i den af herr A. Andersson afgifna, vid utskottets betänkande fogade reservation, till hvilken jag alltså hänför mig, då jag härmed förenar mig med dem, som yrkat afslag.

Häruti instämde herr *Nilsson* i Östra Espinge.

Herr *Jöns Rundbäck*: I likhet med en talare under gårdagens plena får jag till att börja med säga, att i den nu föreliggande tullfrågan har så mycket blifvit taladt, skrivet och tryckt, att man väl kan säga — det är för mycket. För egen del hade jag velat iakttaga tystnadens vältalighet, helst jag så länge och ofta haft tillfälle att inom denna kammare få yttra mig i frågan; men frågans storhet, i förening med dess vikt för stunden, tvingar mig, att i min egenskap af ledamot i det utskott, som beredt frågan, utbedja mig en stunds uppmärksamhet af eder, mine herrar.

Först och främst får jag då säga, att under de 24 riksdagar jag haft äran tillhöra riksförsamlingen, så har tullfrågan i än en, än en annan form, i än större, än mindre omfattning varit föremål för Riksdagens bepröfvande och för pressens behandling. Så vidt jag kunnat och hunnit, har jag ock med uppmärksamhet följt med frågan, och har jag dervid företrädesvis icke uraktlåtit att taga reda på frihandlarnes åsikter och skäl, helst deras system blifvit så mycket lofprisadt af dem sjelfva. Huru allvarligt jag än sökt och pröfvat, ha dock sunda förnuftet och erfarenhetens sakliga skäl allt mera och mera bragt mig till den oomkullrunkliga öfvertygelsen, att det frihandelssystem vi hafva är ett afvita, ett för vårt land förderfligt system, och det förvånar mig icke att allt flera och flera på enahanda grunder kommit och komma till enahanda uppfattning. Det förvånar mig icke heller att herrar frihandlare här och annorstädes med så ljusa färger, så vackra och svassande tal ännu lofprisa sitt system, ty det vore för mycket att begära att dessa skulle erkänna systemets fel och brister, sedan de så länge och idkeligen ropat: »stor är de Ephesers Diana!» Att frihandlarne äfven sedan deras systems utanverk ramlat vilja värna om ruinerna, förundrar mig icke heller, ty — jag medger det gerna — det måste kännas förfärligt obehagligt, ja rent af olidligt och grämlsefullt att en gång finna — då man ser på utsugnings- eller frihandelssystemets menliga verk-

ningar — att man så misstagit sig och genom sin envishet lurat både sig sjelf och sitt land. För öfrigt vill jag blott tillägga, att ingenting från våra motståndares sida kan eller skall förvåna mig, utom den omständigheten att de begära, och detta är för mycket, till och med af en frihandlare, att bevillningsutskottet skulle hafva skrivit ett i frihandelsrigtning gående betänkande, och detta ehuru utskottet var tillsatt af och bestod till större delen af skyddstullsvänner. — Denna begäran går för långt. — Vi skyddstullsvänner kunna icke vittna om annat än hvad vi sett och funnit rätt och sant vara, och icke heller tala annat än hvad vår öfvertygelse förestafvar. Ett annat förfaringssätt må vara våra motståndare förbehållet. Att utskottets motivering icke funnit nåd inför den förste talarens ögon, det har jag hört, och jag beder få betyga, att i formelt hänseende var hans innehållslösa tal utmärkt, ja rent af stiltigt; men det vill jag påstå, att om än våra professorer — vare sig i Stockholm, Upsala och Lund med tillhjälp af hela svenska akademien — skrivit utskottets betänkande i samma anda och rigtning som utskottet gjort, så skulle det visst lika litet funnit nåd inför den väldige granskarens ögon. — Hvad våra vedersakare företrädesvis harnas öfver och derföre häftigast anfälla. är utskottets motivering; men, mine herrar, jag vill fråga: skulle utskottet för att smeka och tillfredställa eder, hafva skrivit motiven i frihandelsvänlig rigtning och de så kallade klämmarne, såsom de äro, i protektionistisk, eller tvärt om? I sanning, en sådan orimlighet kunde aldrig, huru nöjsamt det än skulle vara för eder, utskottet göra sig saker till och derföre få herrarne vara snälla och hålla till godo med motiveringen sådan den är; den måhända smakar illa, men det göra ofta helsosamma piller.

Medan våra motståndare äro i farten med att klandra utskottets motivering och i samband dermed hela skyddstullsystemet, underlåta de icke heller att till skyarne rosa och upphöja frihandelsystemet, hvilket dock icke ännu lärer vara fullkomligt, ty ännu ha icke herrarne — och det förvånar mig — hunnit att borttaga skyddet för alla landets näringar, ännu låten I vissa städer, under namn af tolag, upptaga skatt af fattiga konsumenter. Hvarför han icke I Stockholms-representanter, kommit fram med det förslaget: *bort med tolagen!* I sanning, ett sådant försakande förslag skulle hafva hedrat hvarje frihandlare och visat att äfven de hafva åtminstone hjertat på rätta stället.

Äfvenledes synes mig att I bort framkomma med förslag om borttagande af alla tullar, åtminstone alla dem, som ännu hafva namn af skyddstullar, ty genom borttagandet jemväl af dessa tullar skulle ju, enligt eder trobekännelse, konsumenterna fått ännu billigare pris på många varor och staten mera inkomst samt städerna mera tolag, och mot sådana fördelar betyder väl ett tjugotal grusade näringar ingenting? Under tilltro att herrarne i detta fall skola genom fördubblade bemödanden återtaga hvad som är förloradt i tid, lemna jag omsorgen härom åt eder.

Ang. införande af spanmålstullar.
(Forts.)

Ang. införande
af spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Under debattens gång ha våra vedersakare idkeligen framhållit och starkt betonat, å ena sidan hur jemmerligt illa det var bestämt med svenska folkets näring och näringskällor under skyddstidens dagar, hur snigelartad utvecklingen var och så vidare, men å andra att genom frihandelssystemets antagande andarne, krafterna och näringarna likasom genom ett trollslag vaknade, huru den förut fördolda, stelnade malmen kom att strömma ut ur våra grufvor, huru fälten gånge rika sjelfsådda grödor, huru träden lemnade drufvor och en uppfriskande saft. — Ja, hvilken bedröflig tid före, hvilken härlig efter frihandelns tillkomst! I sanning en beundransvärd målning. Den saknar hvarken skugg- eller ljuspartier, ehuru de bryta något tvärt emot hvarandra. — Taffan har dock ett fel, ett stort, ett farligt fel — *den är icke sann*, och detta fel härrör icke af duken, utan är målarnes. Huru kunna nemligen de herrar talare, som uppträdt med en dylik teckning, så oförsynt förvrida och förvända sin egen store mästars ord och bevisning? Jag menar härmed den i många hänseenden så store, sjelfständige och ridderlige friherre Gripenstedt. Läs en hans så kallade blomstermålning vid 1857 års riksdag; deri får man se något annat än grusade näringar och en snigelartad utveckling vid skyddsperiodens slut. Jag har den bok här i min hand, som innehåller dessa hans beryktade tal, och de vittna emot, icke för eder. För att bestyrka sanningen af detta mitt påstående torde jag icke behöfva uppläsa, endast hänvisa till dessa tal, helst de finnas tillgängliga för alla. Endast sjelfva slutklämmen, som är helt kort, och deruti han samlar allt i ett, anhåller jag få ljudeligen uppläsa, och den lyder så: »att så väl landets kapitaltillväxt som dess näringslif i alla riktningar utvisa en utveckling och blomstring, som icke är med någon föregående tid hos oss jemförlig och som ej heller proportionaliter, så vidt jag vet, af något land i Europa öfverträffas».

Dessa ord tror jag mig kunna säga bevisa mera än herrarnes, mera än dessa oräkneliga tidningsartiklar och ströskrifter, som frihandlarne så flitigt fabricera. Men, sägen I — för att undkomma detta farliga vittnesbörd, — vår utveckling har varit större, mångfaldigt större under frihandelsregimen. Nåväl, genom detta förneken I således icke utvecklingen jemväl under skyddssystemets dagar och jag förnekar icke och har aldrig förnekat, att landets utveckling varit stor under de senare trettio åren, men denna utveckling beror icke af eller härleder sig ifrån frihandelssystemet, som I sägen, och det är deri som I misstagen eder så illa. Men, frågen I, hvaraf beror då vår stora utveckling? Jo, jag vill i korta drag antyda detta, den beror och härleder sig ifrån den goda grundval, som skyddssystemet lagt till ekonomiskt välstånd och företagsamhet, den beror af svenskt arbete, af ett rationellare landtbruk, af en allmännare folkbildning, af naturvetenskapernas framsteg, af våra tekniska och landsbruksskolors tillkomst med mera dylikt, som med eller utan frihandelssystemet nog framkommit och visat sina verkningar. Ja

till och med vårt i så stor skala utvecklade kommunikationssystem skulle, så är min tro, tillkommit utan frihandelssystemets tillhjälp och helt säkert under skyddssystemet verkligen blifvit vårt — ty nu är det obligationsinnehafvares.

Ang. införande af spanmålstullar.
(Forts.)

För att ännu något närmare och fullständigare belysa huru det var bestämdt med landets ekonomi vid skydstullssystemets slut mot nu vid — som jag hoppas — frihandelssystemets slut, så beder jag få meddela något ur en annan tillgänglig tryckt handling, nemligen riksdagsmannen herr Eliassons förtjenstfulla motion — ett arbete som jag önskade att alla och en hvar ville läsa och allvarligt begrunda. Jag önskade detta så mycket hellre som våra motståndare synas gå omkring sagda motion likasom »katten kring het gröt.» Låtom oss då se till hvad denna motion har att förtälja, helst den är tänkt och skriven af en verklig bonde. Att siffrorna äro hemtade från verklighetens källor och icke från »föreningen mot lifsmedelstullar», synes mig ock vara en förtjenst. Om statsverkets utgifter anför herr Eliasson att de uppgingo till nära 30 millioner år 1857; för året äro de beräknade till 82 millioner. År 1874 utgjorde kommunalskatterna, i runda tal, 8,800,000, år 1884 17,400,000. År 1836 utgjorde statsskulden 3,600,000. 1857 hade denna skuld nedgått till 700,000. Skyddssystemets män sökte alltså betala sina skulder, men så kommo frihandelssystemets män till styret och »då blef det lif i luckan»; från 1857 till nu utvecklade sig statens skuldsättning från anmärkta 700,000 till 244,000,000 kronor och den enskilda i landets fastigheter intecknade skulden från år 1855, då den endast utgjorde 147,000,000 kronor, till år 1884 till 880,800,000 kronor. Den intecknade skulden i stadsfastigheter besteg sig åter vid 1884 års slut till kronor 456,000,000. Landskommunernas skulder hade under tio år eller från 1874 till och med 1884 ökat sig från 4 till 13 millioner kronor. Under samma tid ha stadskommunernas skulder ökat sig från 45 till 106 millioner kronor och landstingens från 800,000 till närmare 2,500,000 kronor. Om värdet rörande landets ut- och införsel förmäler motionären följande:

Från år 1829 till 1855 utgjorde sammanlagda värdet af landets utförsel 984 millioner och dess införsel 898 millioner kronor; alltså öfversteg utförseln införseln under anmärkta tid till landets favör 86 millioner kronor. Från år 1856 till år 1884 importerades åter för kronor 5,394,000,000 och exporterades för 4,534,000,000 kronor, utvisande en skilnad af införda mot utförda varor af 859 millioner, eller i medeltal närmare 30 millioner kronor per år. Om landets export och import af spanmål och ladugårdsprodukter lemna äfven motionären beaktansvärda upplysningar, äfvensom om åtskilliga andra värderika ting, men jag vill icke anföra, endast påminna om deras tillvaro i denna motion. Deremot anser jag mig böra anföra hvad motionären har att meddela mot frihandlarnes påstående om välmågans allmänna stegring sedan de började att lemna folk bröd och arbetsförtjenst. »I landshöfdingeembetenas femårsberättelser för åren

Ang. införande af spannmålstullar. 1851—1855 uppgifvas samtliga fattigvårdsutgifterna för hela riket till 2,260,000 kronor årligen. De uppgingo 1860 till kronor 3,360,000 och år 1884 till kronor 8,606,000. Ar 1860 uppgick understödstagarnes antal till 132,982, år 1884 till 223,974.

(Forts.)

Hvad emigrationen beträffar, så utgjorde emigranternas antal under skyddsperioden:

för åren	1851—55	i medeltal	per år	2,549
»	1855—60	»	»	831

Efter det frihandelssystemet visat sina verkningar, eller

för åren	1861—65	i medeltal	per år	3,963
»	1866—70	»	»	20,526
»	1871—75	»	»	12,893
»	1876—80	»	»	17,161
»	1881—84	»	»	37,834.

Detta, mina herrar frihandlare, är siffror som tala; hvad hafven I att ställa emot?

I sanning, eder beprisade utveckling är storartad bakåt — men så kom då icke och säg oss att välmågan är allmän, bergningen lättare nu än förr, ty ingen landtbrukare, ingen arbetare skall tro eder, och hvarföre? Jo, derföre att I antingen icke veten eller icke viljen säga rena sanningen. Mycket vore här att tillägga, men här, om någonsin, göra reflexionerna sig sjelfva.

Här har ock blifvit taladt om andra länder och exempel derifrån. Så hafven I talat om Ryssland, Tyskland, Eugland, Amerika o. s. v. Nåväl, hvad Ryssland beträffar, så veta vi litet hvar, att det har skyhöga tullar för nästan alla alster af industri, men i detta land, der rågen köpes billigare än här, äter arbetaren, bonden der bättre? Nej. — I Tyskland talar man om skyddstullssystemet, men förgäter militärsystemet. Detta är ett feltag. — I England, frihandlens förlofvade land, är jordarbetarens lott allt annat än dräglig — arrendatorerna äro ruinerade, millioner acres odlad jord hafva derstädes på senare tiden blifvit utlagda till betes- eller jagtmarker o. s. v. — I Amerika, detta skyddssystemets land, dit fly, som vi sett, årligen tusental idoge, dugande svenske män, ty I, herrar frihandlare, kunnen icke lemna dem ett lönande arbete hemma och bröd. Icke fagra ord lefver menniskan af, men bröd för arbete fås ännu i Amerika. Vare detta nog sagdt om främmande länder; men vid tal om främmande länder och särskildt England, så beder jag få stanna som hastigast vid en man derstädes, hvilken såsom frihandlare och dertill en stor statsman en gång uttalade några ord, hvilka jag beder få anföra, ehuru jag anført dem någon gång här förut. Det gäller ett uttalande af mr Gladstone, Englands berömde statsminister. Han infann sig en gång i Manchester och talade der till folket och arbetarne om det nya frihandelssystemet, som något afkyldes deras föreställningar om det tusenåriga rikets ankomst med

frihandelssystemets ankomst. Han yttrade nemligen till dem: »Glömmen aldrig att billigt bröd gör icke arbetarne lycklige, utan arbete och väl betaldt för sitt arbete, det är hvad arbetarne behöfva.» Så talade Gladstone; har han rätt? Ja, då ha de orätt, hvilka säga billigt bröd och icke arbete, eller litet betaldt för arbetet, se det är hvad som gör arbetare lyckliga.

*Ang. införande
af spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Medan jag är inne på frågan om brödet och arbetsförtjensten, så beder jag äfven få återropa hvad en annan stor auktoritet härom meddelat, och det är hvad den store statsekonomiske författaren Michel Chevalier yttrar i sitt förträffliga arbete »Läran om myntet», öfversatt till svenskan och således äfven läsbart för oss. Han bevisar i detta sitt arbete på ett, som man säger, fullt uttömmande sätt, att arbetspriset uti evärdeliga tider alltid ställt sig efter spannmålspriset, och anser således att ingen s. k. likare för myntet skulle i regeln finnas, som mera motsvarade varu- och arbetsvärden i allmänhet än spannmål; men då det för andra lätt begripliga orsaker icke lämpar sig för myntstandart, har det, trots sin likareegenskap, måst i denna sin egenskap förkastas. I vårt och jag tror flera länders s. k. markegångstaxor återfinnas dock spannmåls likareegenskaper. Med det sagda vill jag hafva bevisat, att priset å lefnadsförnödenheter och priset å arbete stå i ett ouplösligt sammanhang och så, att falla lifsförnödenheterna i vanpris, så falla ovedersägligt arbetslönerna. Stiga de åter, ja då stiga ock arbetslönerna, detta lär oss erfarenheten från början af 1870-talet, då jemväl Riksdagen på grund af stegrade pris å alla lefnadsförnödenheter också meddelade alla statens tjenare dels dyrhets-, dels lönetillägg. Jag hoppas att icke alla skola hafva glömt detta ännu. Om dessa omständigheter äro rigtiga, huru kunnen I då tala om lycksaligheten af billiga pris? Är icke hvarje arbete sin lön värd? Eller tron I verkligen sjelfva på edra teorier? Nåväl, hören då ett ur verkligheten gripet exempel, hvarthän de leda för arbetaren. Då jag kom hit nu sist, behöfde jag mig ett par stöflar och jag gick då in i den första skobutik jag fann. Väl inkommen blef jag förvånad öfver den rikedom på köpare och skodon som fans, ty med dylika var boden fullproppad. Jag köpte mig ett par stöflar och priset var billigt, ja så billigt att jag förundrade mig deröfver. Några dagar derefter ingick jag uti en annan dylik butik för att höra priset derstädes, men der kostade ett par dylika stöflar 3 kronor paret mera; att jag blef glad öfver den först gjorda handeln är ju lätt begripligt, men så ville jag hafva reda på orsaken till prisskilnaden, och se då fick jag veta, att stöflarne jag köpt i första boden voro s. k. wienerskodon och från Tyskland. I andra boden voro stöflarne åter af svenskt arbete, och de försäkrade mig derstädes, att arbetarne å de senare skodonen knappast kunde lefva af den arbetsförtjenst de hade, alltså kunde de på detta ställe icke sälja billigare. Nu frågas: skulle den svenske arbetaren, skomakaren, hafva nytta eller skada af tull på skodon t. ex. 1 à 2 kronor paret? Efter min mening skulle

Ang. införande
af spanmåls-
tullar.
(Forts.)

han hafva nytta af tullsatsen, ty den skulle lemna honom mera arbete och bättre betaldt; men om han på detta sätt kunde komma i åtnjutande af t. ex. 1 krona i högre dagaflöning, skulle då ett ökad pris af 1 eller hvarför icke 10 öre på hans dagration vara för honom olycksbringande? Jag tror det icke.

I, som nu lofven arbetaren guld och gröna skogar, hög betalning och en kort normalarbetsdag, sägen mig, sägen oss, huru skall detta tillgå? I sanning, en sådan uppfinning vore värd ett utomordentligt pris, och hvarföre uppdagen I icke eder stora frimurarehemlighet för en spörjande, långtande verld, en lidande mensklighet? Gören detta, jag beder.

För egen del, och jag vågar i detta fall svara å alla skyddsvänners vägnar, ha vi ingen annan afsigt, ingen annan uppgift än att komma arbetet till hjälp, och hvarje annan förutsättning är en nedrig beskyllning, som vi afvisa med förakt. För detta ändamål, arbetet och arbetarens bästa, sträfva vi lika upprigtigt som våra motståndare, och om vi vilja nå målet på en annan väg än I, så beror det derpå att vi äro förvissade derom, att I tagit vilse väg. För öfrigt beder jag få tillägga, att öfver oss står en gudomlig, eller, om I så viljen, en naturlag, som vi icke ens med förenade krafter kunna rubba, och den lyder i korthet sålunda: »Du skall föda dig i ditt anletes svett.» Denna lag äro vi alla underkastade. Jag klandrar icke denna lag, ty den är oss nyttig och befordrar, som det hette i vår gamla katekes, helsa och välstånd, samt förhindrar många tillfällen till synd. Heder och ära alltså åt denna lag, åt dess efterföljare, åt arbetet och hvarje ädelt sträfvande! För den redlige och ärbare arbetaren lyfter jag på hatten lika gerna som för den högst uppsatte, men herrarne få ursäkt mig om jag icke kan göra det för dagrifvaren, ty äfven arbetare finnas i flera former. Så vill jag omtala, att jag var i Stockholm en sommar, der jag då och alltid sett många präktiga arbetare, men jag såg ock — den gången särskildt — en del arbetare, de borde dock icke bära detta namn, och en del andra personer, som dagligdags stodo och åsågo några fula figurer i en s. k. Kasper-teater. Helt visst voro de frihandlare, ty friheten togo de sig, men hvar eller huru de kunde föda sig eller sofva om natten, det vet jag icke, men solens gång följde de icke. Kom jag så hem, det var under skördeandan; någon normalarbetsdag kände de icke till derstädes. Solen helsade de glade vid hennes uppgång och vid hennes nedgång voro de ännu vakne. De lade sig, det är sant, trötte, men de sofvo godt och fridfullt, voro friske och belätne. Hvilken sort af dessa arbetare voro de bästa?

Sedan jag sålunda tecknat min ställning till frågan och mina åsikter om densamma, anhåller jag att särskildt få besvara ett par föregående talare, ehuru jag icke annars hade tänkt göra det. — Den ena och första är Gefle-representanten. Han har, som vi hört, varit ute och vandrat och idkeligen mött »gubbar», och som de voro

kloka gubbar fick han reda på rätt mycket af dem. Åja, det är icke heller så galet sätt att skaffa sig vetande äfven i statsekonomi. Om flere än de tvenne sistsnämnde af hans gubbar vill jag emellertid icke tala. Den ena af dem var en arrendator, den andre en egenomsegare. Den förre hade lemnat sitt arrende för de dåliga tidernas skull och dylikt. Den andre, egendomsegaren, undfick naturligtvis ett mindre arrende? Ånej, den förre arrendatorn hade blifvit rik och kunde således draga sig från arrendet, som mottogs af hans son, och denne kunde i sin ordning gifva gubben n:o 2 ett mycket större arrende, 2,000 kronor per år mer än fadern gifvit, och så långt är ju all godt och väl; men den slutsats talaren drog af denna lilla historia, nemligen den, att sagan skulle bevisa det välmågan på landet är större än man tror och att jordarrenden jemväl nu kunna höjas, den slutsatsen vågar jag betviffa. Likaså misstänker jag, förlåt mig, herr lektor, att historien är uppdiaktad. Skulle nemligen herr lektorn hafva rätt, nå då skulle kronans arrendatorer fara med osanning. Då skulle domämförvaltningens framställning och regeringens åtgörande om nedsättning af arrendebeloppen sakna befogethet. — Förlåt mig, jag tror icke heller detta.

Vidare hafva åtskilliga talare i bevekande ordalag bedt och varnat oss att ej nu fatta beslut i den föreliggande frågan, utan dermed vänta till nästa år eller intill dess nya val till Andra Kammararen egt rum. Vågar jag gissa, så torde denna hemställan möjligen bero af den förutsättningen, att den som vinner tid vinner allt. Omöjligt kan det härleda sig deraf att de nyvalde riksdagsmännen skulle vara mera beredde att aflägga sitt votum i frågan än vi, som nu i tre riksdagar så mycket ventilerat densamma. Nej, mine herrar, jag tror att vi äro beredde att i frågan afgifva vår röst; vi som å densamma nedlagt så mycket arbete, vi böra ock rösta för densamma. Sjelf är jag beredd att rösta när som helst, och gör jag det så mycket hellre som ju ingen vet om jag lefver eller kommer hit nästa gång; men en person, som har skyldighet att deltaga i beslut, derifrån drager sig undan för lock eller pock eller under förevändning om uppskof till nästa gång, den handlar icke som man.

Särskildt beder jag få säga några ord om den nu föredragna delen af frågan eller om rågtullen. Den är efter min åsigt fullt ut lika befogad som tull å något annat sädeslag. Odlingen af råg är icke billigare än af andra sädeslag, tvärt om, och jag beklagar den dag då denna nödiga odling skulle komma att upphöra, ty det kan komma en dag då östersjöhamnarna kunna stängas — och då stå vi der vackert. Vidare vill jag säga de talare som uppmana oss att i stället för råg odla den mera vinstgifvande hafren, att de, som hafva så godt om råd att gifva, hade bort vara betänkta derpå, att föreslå en ändring i villkoren för utarrendering af kronans domäner, der det nu heter att arrendatorerna icke få lof att taga å samma fält mera än tvenne vårsädesgrödor i sänder. Likaså torde

*Ang. införande
af spanmäls-
tullar.
(Forts.)*

Ang. införande
af spanmåls-
tullar.
(Forts.)

de talare, som äro så utomordentligt väl hemma i landtbruket, böra förskaffa sig ett landtbruk, sådana äro nu icke svåra att få, och försöka med sin hafreodling. Icke många år skulle de behöfva för att i verkligheten blifva öfvertygade om hafreodlingens och edert systems utsugande verkningar.

Slutligen beder jag få tillägga, att uti denna fråga ligger *ett något*, som man väl må säga är besynnerligt och tänkvärdt. Jag minnes ganska väl huru stark agitationen och stormen var, då frihandelssystemet bröt sig fram och segrade. Man föregaf med svasande tal, med pukor och trumpeter, på den tiden att man uppfunnit ett nytt lycksalighetssystem, ett undergörande medel mot allt ondt, åtminstone mot alla samhällskrämpor, och många tro det ännu. De som tviflade derpå hånade och begabbade man som enfaldige dårar och så vidare och man gör det ännu. Men huru det var och *något* var det, så kom dock enfalden icke från sina tvifvel, utan växte dessa så småningom till och togo märkeligt nog allt mer och mer form af sauning, och ehuru ännu föga utsigt dertill finnes, är jag dock viss om sanningens slutliga seger, att enfalden, värden om och aktningen för det egna arbetet skola likasom fosterlandskärleken taga ut sin rätt gent emot den påstådda visheten, den frihandelsvänliga vältaligheten och kosmopolitismen. Besjälad af dylika åsigter och tänkesätt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Berglöf: Under nuvarande riksdagsperiod har ingen fråga varit så vidlyftigt behandlad som den nu föreliggande tullfrågan. Under 1885 års riksdag hade vi nöjet att under tre dagar debattera densamma i kammaren, under 1886 års riksdag förehade vi den ånyo under tre dagar och nu, mine herrar, är det på andra dagen som frågans behandling fortgår. Samtidigt hafva våra respektiva tidningar dagligen upptagit och behandlat frågan, hvarjemte vi fått utdelade broschyrer, som mer eller mindre lyckligt behandlat samma ämne. Man skulle dock efter allt detta arbete hafva väntat sig att få se den anfallande parten komma med en utredning och ett utlägg af sitt ämne och sin sak, som kunde vara för den anfallne bevisande och så tilltalande, att man vore beredd och färdig att underkasta sig den anfallandes önskan och vilja. Men under alla de tal, som vår motpart hållit, och under alla försök han gjort har det, så vitt jag förstår, icke lyckats honom att i detta viktiga ämne förebriaga nödig och fullt sakrik utredning af sitt ämne. Det föreliggande utskottsbetänkandet har med all rätt klandrats af flere föregående talare. Det innehåller, såsom hvarje af sina föregångare, en hel del påståenden, men, mine herrar, inga bevis. För att bestämma tullsatserna gripes den ena siffran efter den andra ur luften och sammanjemkas med hvarandra så godt det går för sig och så att de se någorlunda ut i stycket. Sorgfälligt hafva våra motståndare undvikit att under de föregående åren rätt sjunga ut med sanningen. Vid det ena tillfället har det hetat att tull på spanmål icke för-

höjer spanmålsprisen, vid ett annat tillfälle, då satsen omvänd *Ang. införande af spanmåls-* passat, har det hetat, att tull på spanmål tillkommit för att höja *tullar.* prisen på spanmål till sådana siffror, att spanmål i vårt land kunde *(Forts.)* af producenten med fördel afyttras.

Det rätta programmet för våra motståndare har dock aldrig tydligt blifvit hört för än i går. Då framlades programmet fullständigt af en utaf motpartiets talare. Han talade om sitt program såsom mycket vackert, och jag medgifver, att det innehöll många goda och vackra tankar. Han talade om, att, ifall systemet genomfördes, vi skulle komma att använda egna råvaror, egna arbetskrafter m. m., samt till sist, att systemet skulle bringa landets befolkning in i enkla lefnadsvanor. Mannen, som frambar systemets vackra program, såg mycket trovärdig och tillförlitlig ut; men det är icke nog med vackra ord och påståenden. Man fordrar *bevis* i en sak af så genomgripande vigt som denna. I hvarje tvist finnes en käreande och en svarande part. I denna tvist, mine herrar, äro tullvännerna käreande parten och frihandlarne den svarande. Den allmänna regeln i en tvist är, att »käreanden åligger sitt käromål lagligen bevisa, eller vare svarande parten fri». Skall denna fråga erhålla den lösning, som protektionisterna önska, fordras sålunda, att de skola bevisa sina påståenden. I första rummet skola de styrka det bestående systemets fel. Det är en ostridig sak, att jordbruket för närvarande lider betryck lika väl som alla öfriga näringar. För detta påstående fordras intet bevis, emedan det är en erkänd sanning. Men protektionisternas påstående, att felet till allt detta skulle ligga i det nu rådande tullysystemet, är icke bervisadt. Vidare skola våra motståndare bevisa det nya systemets fördelar och företräden. De framkasta ständigt det påståendet, att det nya tullysystemet skall hjälpa landet ur det nu rådande betrycket, och för att ådagalägga riktigheten häraf, hafva de begagnat sig af siffror från den tidpunkt, som anses lämpligast för att få siffrorna att se så bra ut som möjligt och stämma öfverens på bästa sätt. Här har man dock förut under pågående öfverläggning ådagalagt, att de framlagda siffrorna äro origtiga och icke bevisa hvad de afse att bevisa. Ett skäl, som våra motståndare kraftigt åberopa, är opinionen inom landet. På ena mötet talar man för och på andra mot tull. I samma stad och till och med i samma sockenstuga talar man än så och än så, sannolikt beroende på de olika ledande personer, som komma tillstädes vid mötet.

Äfven den ort, jag tillhör, har bringat mig en adress med 1,800 à 1,900 underskrifter, hvori de anmoda mig att arbeta mot lifsmedeltullar. Denna adress har tillkommit på en enda dag, hvilket dock visar ganska stort intresse på denna trakt för nu föreliggande fråga. Den af våra motståndare åberopade opinion vill jag sålunda icke gifva någon bevisningskraft, för att det föreslagna systemet skall vara det medel, hvarigenom landet skall bringas eftersträfvade fördelar och lyftning från nu öfverklagade betryck.

Ang. införande
af spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Vid sådant förhållande och *då* det bestående systemets fel eller det föreslagna systemets fördelar icke blifvit ådagalagda;

då allmänna meningen inom landet och den ifrågasatta systemförändringen icke ens närmelsevis är klar och tydlig;

då under betryckta tider mera än eljest rubbningar i politiskt och ekonomiskt hänseende böra undvikas, samt

då slutligen landets näringar måste lida af de »dyra tider», som man vill framtvinga, så måste jag för min del motsätta mig den föredragna punkten i utskottets betänkande.

Till sist vill jag erinra, det jag anser de personer åtaga sig ett tungt ansvar, hvilka vilja påtvinga landet detta nya system, och fara är, att deras krafter icke skola räcka till, då det gäller att bringa ordning i den oreda, hvarmed de nu hota vårt fosterland.

Herr Fredenberg: Då utgången af den tullstrid, som nu utkämpas i Riksdagens båda kamrar, inom hela vårt land motses med det lifligaste intresse — jag vågar till och med säga feberaktig oro —, så anser jag det vara en pligt för hvar och en, som fått det ansvarsfulla uppdraget att deltaga i denna viktiga tullpolitiska frågas afgörande, att öppet och utan tvekan angifva sin ställning till densamma. Som jag emellertid är nästan viss om, att hvarje ledamot inom denna kammare efter moget betänkande kommit till en bestämd åsigt, som numera icke låter rubba sig af huru långa tal som helst, vare sig i frihandelsvänlig eller protektionistisk riktning, och diskussionen således är att betrakta endast såsom en enskild trosbekännelse, skall jag, herr talman, söka fatta mig kort samt med skyldig aktning för andras öfvertygelse blott angifva de skäl, som motivera mitt handlingssätt i denna Riksdagens otvifvelaktigt viktigaste fråga.

Ehuru säkerligen få länder i Europa både i finansielt och klimatiskt hänseende arbeta under så ogynsamma produktionsvilkor som Sverige, skulle jag likväl kunna förstå, ja till och med vara med om frihandel, så vida likställighet i afseende på varuutbytet folken emellan verkligen existerade; men då så icke är förhållandet, utan alla länder med undantag af England omgärda så väl jordbruk som industri med ganska höga skyddstullar, så måste väl, efter min uppfattning, åtminstone sjelfva grunden och förutsättningen för densamma dermed också hafva förfallit. Den hejdlöst fortgående, ruinerande skogsafverkningen i vårt land anses nu af många såsom vår viktigaste näring, emedan den genom obetänksam förbrukning af sjelfva skogskapitalet ännu kanske några år har att uppvisa den högsta exportsiffran; och det var också med anledning deraf en sågverkspatron i går afton med en viss stolthet meddelade kammaren den upplysningen, att Norrlands glesnande skogar förlidet år lemnade en inkomst af 103 millioner kronor; men då den största delen af vår befolkning, Gud ske lof! ännu är fäst vid jordbruket och deraf har sitt arbete och sin utkomst, så måste väl detsamma ändå vara och jag hoppas i all framtid *äfven förblifva* vårt lands modernnäring.

Att så verkligen är förhållandet, bevisas bäst deraf, att jordbrukets under goda och onda tider olika köpförmåga ännu är den känsligaste barometer på tillståndet hos landets öfriga näringar.

Det har framhållits med en synnerlig skärpa och förkärlek af herrar frihandlare, att genom tullar på jordbrukets alster komma arbetarne och arbetsgifvarne i en oförsonlig strid med hvarandra, men, mine herrar, erfarenheten har till fullo bekräftat att deras intressen ega en så stark inbördes solidaritet med hvarandra, att den ena partens betryck alltid kännes lika tung för den andra. De nuvarande bekymmersamma tiderna äro en lika slående illustration till sanningen af detta påstående, som de goda åren på 1870-talet voro det i motsatt lyckligt hänseende, ty ehuru lifsmedlen den tiden stodo i ovanligt högt pris, hafva arbetarnes existensvilkor sällan eller aldrig varit så fördelaktiga som just då, emedan arbetsgifvarne till följd af lönande handtering kunde lemna dem riklig och aldrig felande arbetsförtjenst. Välsignelsen af billigt bröd hafva arbetarne nu visserligen fått, men huru detta utan arbetsförtjenst skall kunna köpas, derpå lemna frihandeln intet svar. Jag är därför lifligt öfvertygad om att de bekymmersamma tiderna komma att fortfara så länge vi, såsom nu är händelsen, importera all den stora mängd af arbete, i den ena eller andra formen af arbetsprodukter, som vi sjelfva mycket väl kunna åstadkomma. En måttlig och väl avvägd tullsats på varor, som utgöra föremål för inhemsk produktion, bidrager otvifvelaktigt till ökad verksamhet inom landet, på samma gång som deri äfven ligger en tillräcklig motvigt mot obillig prisförhöjning, och då så är förhållandet, hvilket erfarenheten till fullo bestyrker, kommer tullsatsen endast att verka som en tillbörlig och rättvis afgift, hvilken staten pålägger och utkräver af den utländske producenten för beviljad rättighet att med sina varor på den inhemska marknaden täfla med vårt jordbruks och vår industris alster, i hvars produktionspris ingå dryga skatter till staten och mångdubbelt drygare till kommunerna, hvilka skatter icke här betunga den utländske affärsmannen.

Största värdet af ett måttligt tullskydd består enligt min uppfattning hufvudsakligen deri, att det utjemnar vår produktionskostnad, som är högre än utlandets, och således gör det möjligt för det svenska arbetet att med någon liten fördel kunna på vår egen marknad uppträda och täfla med det utländska, och att deri skulle ligga någon upprörande orättvisa eller ett otillbörligt omhuldande af landets näringsverksamhet, kan jag för min del icke finna.

Det händer dessutom icke så sällan, att den kapitalstarke utländske producenten, till tacksamhet för att vår fria marknad står honom öppen, genom försäljning till för honom sjelf förlustbringande underpris söker att förqväfvå mången här uppspirande industri, som är naturlig för vårt land, men som blott har det *lilla felet* och den *stora djerfheten* att den vågat uppträda och konkurrera på våra egna saluplatser med den utländska tillverkningen. Sedan ett sådant attentat lyckats, ty här tillhör segern alltid den starkaste, kommer efter

Ang. införande
af spanmåls-
tullar.
(Forts.)

den vilda konkurrensen den utländske fabrikanten nog att taga sina förluster igen med ränta; men den som så orättfärdigt begagnar sig af kapitalets oerhörda makt för att krossa den arbetsamme och svagare medtäflaren, bör genom tillräckligt skyddande tullsatser brännas på fingrarne, så att han förlorar lusten och hägen för dylika skamliga spekulationer. Jag vet visserligen att i vår materialistiska tid hyllas de Darwinistiska åsigtarna, att i kampen för tillvaron är den svagare dömd till undergång; men den som, i likhet med mig, ser i kärleken och rättvisan en högre och fullkomligare lag, vill och kan derföre endast erkänna och böja sig för den senare. Hvad som jag förvånar mig nästan mest öfver hos mina ärade vänner frihandlarna — jag tillåter mig ännu att tilltala dem så, emedan jag hoppas att vänskapsbandet ej skall behöfva slitas af de olika tullpolitiska åsigtarna — är den nervösa oro, som griper dem vid tanken på att statskassan genom de föreslagna tullarne skulle få för stora inkomster. Ehuru jag för min del icke tror mycket derpå, emedan ökad arbete och företagsamhet inom landet otvifvelaktigt komma att minska importen från utlandet, så vill jag, i fall denna deras enligt mitt förmenande lyckliga profetia skulle slå in, påminna dem om, att vi hafva flera hundra millioner skulder till utlandet att betala, att det finnes stora brister i vårt försvarsväsen, som behöfva afhjelpas, samt slutligen att vi hafva mer än femtio mil lång stambana att bygga i Norrland, hvilken säkerligen icke på många år kommer att lemna någon afkastning. Då man lugnt och opartiskt tager allt detta i betraktande, torde deraf klart framgå, att mina ärade motståndare icke behöfva rivra sig mycket bekymrade i håret, huru statskassans öfverskott skola kunna både nyttigt användas och väl placeras. Under den varma strid, som nu pågår mellan protektionister och frihandlare, är jag, herr talman, nog lycklig att icke hafva något eget enskildt intresse att bevaka, enär jag hvarken är jordbrukare eller industriidkare; men då jag är lifligt och varmt öfvertygad om, att en systemförändring i vår nuvarande tullpolitik är en tvingande nödvändighet, så vida landet icke skall gå en snar och ödeläggande ekonomisk undergång till mötes, samt jag dessutom vet att allmänt väl är enskildt väl, så kommer jag med lugnt samvete och glad frimodighet att yrka bifall till den nu föredragna punkten och på samma gång till tullbetänkandet i sin helhet.

Med herr Fredenberg instämde herrar *Ersson* i Arnebo och *Mallmin*.

Härefter lemnades ordet till:

Hans excellens herr statsministern *Themptander*, hvilken anförde: Det kan så mycket mindre vara min afsigt att ingå i några vidlyftigare statsekonomiska betraktelser eller i någon fullständigare granskning af protektionisternas bevisföring, som min åsigt i denna fråga

redan är för kammarerna fullkomligt väl känd. Att, sedan jag senaste riksdagen hade ordet i detta ämne, ingenting inträffat, som rubbat mina åsigt, kan jag försäkra. Nej, ingenting, vare sig jag kastar blicken inom eller utom landet. Väl ser jag, att fortfarande ett beklagansvärdt betryck så väl för jordbruket som de flesta andra näringar eger rum. Men jag ser detta betryck öfver hela världen, beroende på konjunkturer, som verka oberoende af de olika ländernas tullpolitik. Detta är ju också naturligt, ty de nuvarande förhållandena, öfver hvilka man klagat, äro till väsentlig del beroende på omständigheter af verldsomskapande natur, såsom transportväsendets utveckling, de mekaniska och tekniska hjälpmedlens utbildning, vetenskapernas framsteg; allt omständigheter af den öfverväldigande art, att protektionismens vapen deremot endast äro vanmaktens. De ogynnsamma konjunkturerna äro jenväl delvis beroende på politiska förhållanden, som med de olika ländernas tullagstiftning icke heller hafva något att skaffa. Slutligen är, jag medger det, åtskilligt i de nuvarande missförhållandena till en icke ringa del framkalladt af de oegentligheter, som skapats under senare tider genom vissa staters öfvergång till protektionistisk tullagstiftning. Men detta har sanneligen icke kunnat öka min benägenhet för protektionismen, och icke heller har min obenägenhet deremot förminskats, då jag sett, huru i franska deputeradekammarerna i dessa dagar pågår en strid om förhöjning af den i Frankrike existerande spanmålstullen. Vi veta, att Frankrike har en tull å hvete af 3 francs per 100 kilogram, det vill säga 15 öre högre än Utskottet här föreslagit för samma spanmålsslåg. Denna tullsats ämnar man nu i Frankrike höja till 5 francs, det vill säga ungefär 3 kronor 60 öre per 100 kilogram. 2 kronor 15 öre är således en tullsats, som icke har visat sig fylla sitt ändamål i ett sådant land som Frankrike med dess bördigare jordmån, med dess, i förhållande till vårt, gynnsammare klimatiska läge. Kan man vid sådant förhållande tro, att den tullsats, som här är föreslagen, skulle vara det af protektionisterna åsyftade »väl afvägda» skyddet för vårt jordbruk?

Jag håller talaren från blekingebänken, herr Anders Svensson i Lösen, räkning för den öppna ärlighet, hvarmed han gaf till känna, att den tull, som nu är föreslagen, efter hans förmenande vore för låg och måste framdeles höjas, det vill säga, att vi sålunda måste fortgå på tullförhöjningarnes bana. Ja, detta är också hvad utlandets exempel visar. De måttliga tullarne spela i den protektionistiska politiken ingen annan rol än att vara inledningen till systemet. De utgöra, om jag så får säga, den smakbit, som sedermera framkallar den fulla protektionistiska aptiten. Jag vet, att protektionisterna äro ömtåliga, när man röjer deras framtidsplaner i detta afseende. Men de hänvisa oss ju alltid till utlandet; och det är just der man ser huru skyddstullpolitiken endast är en de ständiga tullförhöjningarnes politik. Detta så kallade system, som man inbillar sig och andra kunna åstadkomma bättre tider och bringa ett

Ang. införande af spanmålstullar.
(Forts.)

Ang. införande
af spanmåls-
tullar.
(Forts.)

väl avvägdt skydd åt alla håll — mine herrar, detta system realiseras aldrig någonsin här i världen. Det system, som kan bringas till stånd, är resultatet af ett inbördes krig mellan alla näringar, der en hvar söker rycka till sig och sin näring det mesta möjliga af skyddet; och när det systemet hunnit utvecklas, när man genom skydd på alla näringsalster lyckats åstadkomma ett fördyrande af alla slags varor, då träder systemet fram med alla sina förderfliga verkningar, då inträffar detta fördyrande af det nationella arbetet, af hela den nationella hushållningen, hvilket åter måste framkalla en förlamning af näringslivet, och således rena motsatsen af hvad protektionisterna åsyfta; och denna förlamning gör sig icke minst gällande med afseende på landets exportnäringsar, som väl lida hela tungan af det protektionistiska systemet i fråga om fördyrade produktionskostnader, men icke hafva något gagn af tullskyddet, när de på den utländska marknaden skola bereda afsättning för sina alster. Jag kan ju för min del icke göra anspråk på att vara särdeles förtrogen med våra protektionisters statskonst, men i mångt och mycket erbjuder den onekligen ganska stora besynnerligheter och slående olikheter med den utländska protektionismen — icke minst med den store tyske statsmans, hvilken man på den protektionistiska sidan så ofta åberopar som ett föredöme. Jag talar nu icke om furst Bismarcks tullpolitik i allmänhet, ty *den* dikteras närmast, såsom vi väl veta och jag i fjor hade tillfälle att nämna, af statsfinansiella skäl; och när bevillningsutskottets ordförande i går yttrade, att frihandlarne icke ville tillerkänna tullarne något gagn icke ens för statskassan, så hade han deri orätt; ty ingen människa har bestridt, att tullarne hafva en stor betydelse såsom tillflöden till statskassan, och det var just dessa statsfinansiella skäl, som ledt furst Bismarck i hans tullpolitik. Men med afseende på handelspolitiken hafva furst Bismarcks lifligaste omsorger ständigt varit egnade åt landets exportnäringsar. Det är därför han låter tyska riket afsluta traktater med främmande magter, äfven tarifftraktater, i hvilka han nedsätter de tyska tullsatserna för att genom en förmånlig traktat bereda större afsättning för de tyska varorna. Men för tarifftraktater hysa våra protektionister, som bekant, den allra största förskräckelse. Ja, furst Bismarck inkallade ju, som vi veta, nyss tyska riksdagen på endast några få dagar inkom för att fatta beslut rörande en handelstraktat med Spanien. Det är af samma orsak som han med statsanslag subventionerar transmarina ångbåtslinier, lemnar exportpremier, intresserar sig för kolonisationer i aflägsna länder, ja, på många sätt söker uppmuntra landets export — allt därför att han vet, att ett lands förmåga att upprätthålla betalningsbalansen till utlandet beror derpå, att landets exportnäringsar blomstra. Hos oss går man den motsatta vägen. Hos oss tror man, att man genom att fördyra produktionskostnaden för exportnäringsarne skall kunna åstadkomma landets välstånd. Jag betvivlar att metoden lyckas.

Jag talade om fördyrandet af det nationella arbetet, och jag har dermed kommit till sjelfva kärnpunkten af protektionismen. Fördyrandet af varan är protektionismens *mål*; och jag kan försäkra herrarne, att om icke detta vore målet, så skulle det icke finnas någon protektionist i verden. Nu säga emellertid protektionisterna: ja, men frihandlarne göra sig skyldiga till en motsägelse; ibland säga de att tullen fördyrar varan, ibland åter säga de att varan icke blir fördyrad genom tullen. Ja, mine herrar, detta är på sätt och vis mycket sant. Ty frihandlarne äro realister; de se förhållandena sådana de i verkligheten te sig. Det finnes verkligen tillfällen, såsom i går i kammaren yttrades, då i trots af tullen varuprisen icke stiga. Det kan till och med inträffa, att prisen falla lägre än de stodo innan tullen åsattes. Detta beror då af den helt naturliga förklaringsgrunden, att varans pris på världsmarknaden samtidigt har fallit mera än tullbeloppet utgör. Så har inträffat under de senare åren, och i sådant fall kan tullen helt naturligt icke höja prisen. Är det så, som bevillningsutskottets ordförande i går sade, att vi ännu befinna oss i början af en period af fallande spanmålspris, så kan det därför komma att inträffa jemväl hos oss, att vi pålägga tull och att varans pris ändå faller. Men detta är en missräkning för protektionisterna, en missräkning som de icke kunna hjälpa, utan som blott leder till rop på förhöjda tullar; ty i sådant fall kan ju icke varans pris utan ytterligare stegring af tullsatsen komma »i något rimligt förhållande till produktionskostnaderna», hvilket enligt bevillningsutskottets betänkande är uppgiften. Vidare kan ett annat fall inträffa, då priset, trots höjda tullar, icke heller stiger, utan sjunker. Det är då det åsatta tullskyddet framkallar en öfverproduktion inom landet, hvaraf följden blir ett prisfall på varan. Men detta kan ju icke heller vara protektionisternas syfte. Slutligen kan ett prisfall ega rum — men det inträffar naturligtvis icke så snart — då det protektionistiska systemet hunnit göra sina verkningar gällande i vidsträcktare mån, hunnit förlama hela näringslivet, nedsätta nationens konsumtionsförmåga, och varuprisen falla i följd af den minskade efterfrågan och köpkraften hos nationen. Detta är ett förhållande, som är på god väg att göra sig gällande i Tyskland, enligt hvad nationalekonomiska skriftställare säga. Men det är väl icke heller något som stämmer så synnerligen väl öfverens med protektionisternas syften. Innan ett sådant förhållande hunnit inträda — och det måste ju alltid dröja en tid — så är regeln den, att tullen verkar till fördyrande af varan.

Deremot säger man nu från protektionistisk sida: det är icke sagdt, att tullen verkar ett fördyrande af varan till tullens hela belopp. Ja, det är en mycket svårlöst fråga, huru mycket tullen vid en viss tidpunkt verkar. Med ledning af erfarenheten ser man, att detta förhållande är af vexlande natur, beroende derpå, att varuprisen grunda sig på en mängd olika faktorer. Jag ber dock att

*Ang. införande
af spanmåls-
tullar.*
(Forts.)

Ang. införande af spannmåls-tullar.
(Forts.)

få säga, att när man t. ex. betraktar förhållandet i England och Frankrike, d. v. s. på ömse sidor om Kanalen, och ser huru spannmålsprisen ställa sig på Londons och Paris' börser, så skall man under de senaste åren ständigt finna det högre priset på Pariserbörsen. Sedan den senaste tullsatsen i Frankrike af 3 francs per 100 kilo infördes, visar sig i regeln spannmålspriset i Paris ungefär 2 francs högre än i London. Men det vexlar äfven derhän, att emellanåt, och särskildt under fjorårets senaste kvartal, hvetepriset i Paris stod mer än 3 francs högre än i London. Detta beror åter derpå att en afgift, lagd på en vara, emellanåt fördyrar densamma mera än med sjelfva afgiftens belopp. Således ser man emellertid, att ett fördyrande eger rum genom tullen, om det än icke alltid sker med tullens hela belopp.

Men å andra sidan är det gifvet, att tullens förmåga att fördyra en vara ställer sig olika i olika länder. Hvad särskildt vårt land angår, så är klart, att i fråga om spannmålsprisen tullen skall visa sig ofördelaktigare för en sådan landsdel som t. ex. det vidsträckta Norrland, inom hvilken landsdel produktionen icke på långt när förslår att fylla konsumtionen, utan man måste från andra håll hemta hvad som saknas för att motsvara behovet. När dertill kommer, att, med hänsyn till Norrlands geografiska läge, dess kommunikationer med andra länder kunna ställa sig gynsamare än med det egna landets andra delar, så måste tullen visa en mycket ofördelaktigare inverkan på priset i Norrland än i andra landsändar. Och jag påstår, att, om man tager de stora centrala länderna Tyskland och Frankrike, så erbjuda de icke någon del af sitt område, som kan likställas i detta afseende med Norrland.

Samma förhållande som med Norrland kan dock anses ega rum äfven med andra delar af vårt land. Jag är sjelf jordegare i norra delen af Vermland, och jag känner ganska väl till förhållandet inom denna ort. Der är det ingalunda så, som bevillningsutskottets ordförande påstod, att äfven de minsta hemmansegarne måste sälja en del af sin spannmål för att skaffa sig kontanta penningar. Utan der är förhållandet, att dessa mindre hemmansegarne ofta genom körslor och annan arbetsförtjenst bereda sig inkomster till de kontanta utgifterna, och att de till stor del inköpa sitt behof af spannmål. Jag känner också befolkningen i denna ort och dess önsknningar i denna fråga, och vet, att den fruktar tullar, enär den måste köpa ganska mycket spannmål. Och jag tror, att representanterna från samma trakt af provinsen kunna vitsorda dessa mina ord. Det finnes för öfrigt många andra landsdelar, der uppfattningen är enahanda. Och tullvännerna hafva visst icke rätt att säga, att de framställa hela landets önsknningar, icke ens landsbygdens.

Utskottets ordförande ansåg i går, att liksom man här i landet söker beskatta rörelsen på hvarje särskild ort, der den bedrifves, så påkallades såsom en naturlig följd deraf, att man äfven lade tull på den utländska produkten, för att derigenom beskatta det utländ-

ska arbetet och råmaterialet. Jag får säga, att det förefaller mig vara en högst vidunderlig jmförelse. Man vill naturligtvis beskatta rörelsen på hvarje ort der den drifves, helt enkelt för att den kommunala skatten må kunna upphettas på hvarje särskild ort. Men hängifven eder icke, mine herrar, åt den villfarelsen, att utländingen verkligen kommer att drabbas af de tullar man här beslutar. Det kan finnas exceptionella förhållanden, då en utländsk fabrikant eller köpman, för att bereda insteg på marknaden åt sin produkt, för en kortare tid underkastar sig att betala tullen, men detta förekommer sannerligen icke som regel. Det är vi sjelfva som få betala tullen, och då saknar jmförelsen med en rörelses beskattning på flera orter all tillämpning.

Ang. införande af spanmäls-tullar.
(Forts.)

Då jag nu bestämdt framhållit min uppfattning af tullens förmåga att i regeln höja priset på varan och således åstadkomma ett fördyrande af densamma, så har jag dermed angifvit den betänkligaste sidan af skyddstullpolitiken. Vi skola komma i håg, att denna tull lagd på varan är en *beskattning*. Glömmen aldrig, mine herrar, att denna beskattning visserligen till en del ingår i statskassan, så vida den nemligen uppbäres för en utländsk vara, men att den, så vidt den fördyrar priset på inhemsk vara, är en beskattning lagd på den ena samhällsmedlemmen till förmån för den andra. Och dermed är jag inne på beskattningsfrågan. Vid all beskattning måste en afgörande hänsyn tagas till den beskattades förmåga att utgöra skatten. Men huru det förhåller sig med tullen i detta fall, veta vi alla. Vi veta, att den står i den hjertaste motsats till hvad man eljest fordrar af en rättvist afvägd beskattning. Jag menar nu tullen på de oundgängligaste lifsförnödenheterna. När man åsätter dessa tull och således pålägger en skatt, som måste drabba den mindre bemedlade ojemförligt mycket tyngre än den mera bemedlade — bland annat derföre att brödet, de andra mjölanrättingarne och gryn utgöra en väsentligare del af den förres föda — så skall man verkligen lida stor brist på skäl, då man kan trösta sig öfver ett sådant missförhållande dermed, att vi haft lifsmedelstullar förut och ännu hafva tull på kaffe och socker, som vi i stället kunna sätta ned. Jemför oumbärligheten och betydelsen för den mindre bemedlades ekonomi af kaffe och socker å ena och brödfödan å den andra sidan, och vi skola se, om det ligger någon billighet i detta tal. En talare på upsalabanken anmärkte mot mig, då han yttrade sig förra året om tullen, att »det är det egna förhållandet med *alla* skatter, att de trycka ojemnt. Det finnes ingen enda skatt, om hvilken det, i fall man fäster sig vid densamma isolerad, icke kan bevisas, att den trycker ojemnt.» Ja, mine herrar, i denna ofullkomlighetens verld lär det väl aldrig komma att inträffa, att man kan nå det absolut rätta, utan får nöja sig med det relativt goda, och jag vet, att det bästa är fiende till det goda. Men jag har aldrig kunnat föreställa mig, att, derför att man icke kan få det bästa, man skall taga det allra sämsta; och den sämsta skatteform är

Ang. införande
af spanmåls-
tullar.
(Forts.)

att lägga skatt på de obemedlades oundgängligaste lifsförnödenheter. Jag kan förstå huru, då de statsfinansiella skälen framträda med sina mest tvingande kraf, det kan hända att man måste taga skatteförmågan i anspråk på alla möjliga sätt och i främsta rummet naturligtvis på de mest gifvande. Men när ett sådant förhållande icke föreligger hos oss för närvarande, behöfver man ju icke tillgripa så förtviflade utvägar. Kunde man ställa så till, att den skatt, som innefattas i tullen, till hela sitt belopp inflöte i statskassan och sedan utdelades i form af anslag till spanmålsproducenterna, skulle ingen människa vilja vara med derom. Ty då såge man fullt klart hvad som tilldroge sig. Nu, då sjelfva hufvudoperationen vid skyddstullbeskattningen döljer sig för verdens blickar och sker likasom i mörkret, nu tycker man att det icke är så farligt. Men saken är densamma, verkningarne desamma. Blefve åter anslagen till jordbrukarne uppförda i budgeten och medel dertill uttagna genom en beskattning efter mera rättvisa grunder än de som här äro i fråga, så vore det så till vida bättre, som man ej beginge så stor orättvisa mot de skattdragande; men ingen människa skulle vilja gå in på en sådan anordning; man skulle då genast finna en dylik beskattning allt för ruinerande.

Vår historia har att uppvisa tider, då man vid skatters påläggande icke alltid tog full hänsyn till, att landets skatteförmåga på ett i allo rättvist sätt togs i anspråk, då man i skyddet af privilegier vid skatterättens utöfvande sköt rättvisans grundsats å sido. Bittra minnen af dessa förhållanden hafva länge kvarstått, om man ock på senare tider allt mer och mer sträfvat att utplåna dem. Denna kammare har alltid haft öppen blick för dylika oegentligheter, och för icke mer än två år sedan enade sig Konung och Riksdag om att taga ett afgörande steg på vägen till undanrödjande af de största kvarstående orättvisorerna med afseende på vissa fastigheters beskattning. Om denna reform, efter hvad man påstår, numera skulle vinna understöd äfven från deras sida, som hittills varit dess motståndare, kan detta icke glädja någon högre än mig; och jag ser deri endast ett bevis på, att motståndet icke så mycket varit beroende på sakliga skäl som icke mer på politiska, på den politiska obenägenheten att gå denna kammarmajoritetens önsknings till mötes. Jag förstår då äfven, att denna obenägenhet kan lätt försvinna, när de större godsegarne och industriidkarne finna det fördelaktigt att ingå allians med de smärre fastighetsegarne, men jag kan icke finna att sträfvandet att utplåna gamla orättvisor står väl tillsammans med införandet af nya. Jag ber att i detta sammanhang få framhålla några egendomligheter beträffande vår representations sammansättning. I afseende på införandet nu i vår tullagstiftning af ett protektionistiskt system hänvisar man oss till exemplet från utlandet. Nå väl! Hvad tron I, mine herrar, det är som gjort att på senare tider tullskyddssystemet kommit till stånd flerstädes i utlandet, och att det kunnat bibehållas? Jo, att i dessa länders re-

presentationer de stora godsegarne och industriidkarne utgöra ett långt betydelsefullare element och derföre spela en viktigare rol än inom vår representation. Deri ligger förklaringen. Men deri ligger också förklaringen, att det protektionistiska systemet aldrig kan blifva långlivadt hos oss. Under tryckta tider är man benägen att lyssna till snart sagdt hvilka förslag som helst, och genom skenfagra löften kan man bibringa de mindre fastighetsegarne den tron, att tullar skola varda dem till gagn. Men låt systemet blott tillämpas, och erfarenheten skall snart lära denna kammares majoritet, att tullarne, långt ifrån att för dem göra gagn, tvärt om skola verka till skada; och häri ser jag en stor lycka för Sveriges framtid, ty det är en borgen för, att det protektionistiska systemets dagar hos oss skola vara mycket snart räknade.

Jag vet ganska väl, att man på många håll mycket skarpt ogillar regeringens uppträdande i denna fråga. Man säger att regeringen skall stå öfver partierna, och att hon icke får stiga ned från sin upphöjda ståndpunkt och blanda sig i striden. Med andra ord: i denna den viktigaste fråga, som representationen under sin nuvarande sammansättning haft att behandla, i denna fråga, som på alla sidor kallas landets lifsfråga, skulle regeringen vara den enda, som icke hade någon åsigt eller icke hade rättighet att uttala den. Jag kan icke neka att sådant tal förefaller mig mer än märkvärdigt. Vore det fråga om ett vanligt lagförslag, kunde man möjligen på håll, der man icke sätter vidare värde på en samverkan mellan regering och Riksdag, hänvisa regeringens medlemmar att vänta med att afgifva sina yttranden till dess frågan i sista hand föredroges inför konungen; men i en skattefråga kan jag icke förstå annat än att det både är rätta tidpunkten och rätta forum att regeringen uttalar sina åsikter redan vid sakens behandling i kamrarne, och aldrig kan jag föreställa mig, att herrar protektionister vilja förskaffa sig en så menlös ministèr, att den skulle stillatigande åhöra, då deras så kallade fosterländska system en gång afskaffas.

Man säger emellertid, att regeringen åtager sig ett drygt ansvar genom att uttala sin mening i frågan. Ingen känner bättre än jag tyngden af det ansvar, som är förbundet med min närvarande ställning. Men i detta fall känner jag dock ansvaret mindre tungt just med hänsyn till den uppfattning, som jag nyss angifvit rörande naturen af den sak, som här är i fråga. Det är just med hänsyn till det orättvisa i denna beskattning som jag anser mig med lugn kunna uppträda deremot. Ty högre än alla ekonomiska hänsyn ställer jag förpligtelsen för samhället att aldrig lemna ur sigte rättvisans grundsats, den förpligtelsen, som solidariteten mellan samhällets alla medlemmar, rätt uppfattad, enligt mitt förmenande ålägger de magtegende att icke vidtaga en åtgärd, som vänder sin udd mot de små, de orepresenterade i samhället, hvilka ock, att döma af de många uttalandena från dem, just så uppfatta frågan, dessa små, hvilkas röster väl -- för att tala med bevillningsutskottets

Ang. införande af spanmåls-tullar. ordförande — icke kunna vägas, utan endast räknas till antalet, men hvilkas behof och kraf det oaktadt icke få förbises.

(Forts.)

Jag är, herr talman, icke så förnäm som ordföranden i bevillningsutskottet, att jag anser mig icke kunna bevista ett offentligt möte, som hålles för att debattera en på dagordningen stående viktig fråga, när detta möte är utlyst af aktuingsvärde män inom samhället, och då jag är förvissad derom att ordning och skick skola vid mötet handhafvas. Jag har därför också bevistat mer än ett sådant möte, och jag får för min del förklara, att jag anser de opinioner, som der uttalas, dock förtjena ett *visst* afseende. Då man i går uttalade önskvärdheten af, att arbetarne finge upplysning i dessa frågor, så instämmer jag deri, men det är många andra, som lika väl behöfva upplysning i dessa ämnen, och för min del kan jag i denna fråga icke tillmäta större betydelse åt uttalanden från kommunalstämmor än från sådana möten som det nyss afsedda och från upplyste arbetare.

Hvad nu angår den mot mig af bevillningsutskottets ordförande rigtade antydning om socialism, så nog är jag säker derpå, att den icke kan drabba mig eller de med mig liktänkande. *Protektionistmen*, mine herrar, är en sida af statsocialismen. Då man, såsom bevillningsutskottet på andra sidan af sitt betänkande, säger, att jordbruket måste gå under, så vida staten icke kommer det till hjälp, och då man anser, att äfven alla andra näringsidkare böra af staten erhålla hjälp i form af tullskatt, så hvad är detta annat än en sida af statsocialismen? *En annan* sida är, då arbetaren kommer och begär statshjelp, då arbetaren säger: garantera mig en viss minimiarbetslön! Det är endast en olika yttring af precis samma statsocialism. Vi frihandlare åter svara både protektionister och socialister: staten befattar sig icke med sådana förhållanden; staten vill lemna åt produktionen *frihet*, icke uppträda på dess områden såsom ingripande i och ordnande vilkoren för produktionen och arbetet. Staten har väl vissa uppgifter inom hithörande områden, t. ex. i afseende å den tekniska undervisningen, öfvervakande af säkerhetsanstalter och mera dylikt; men den *direkta* medverkan i form af statshjelp åt produktionen är för staten enligt min åsigt fullkomligt främmande.

Jag kan icke underlåta att, när man talar om den återverkan, som tullarne skulle utöfva på arbetslönerna, erinra derom, att detta är ett af de allra mest osäkra förhållanden. Det är alldeles icke gifvet, att dessa skyddstullar komma att åvägabringa en motsvarande förbättring i arbetarnes vilkor. Ty, mine herrar, vi behöfva icke gå längre tillbaka än tjugu år i tiden för att finna, huru annorlunda det gestaltade sig i vårt land. Då skola vi finna, en tid af dåliga konjunkturer, alldeles som nu, då det förnams en lika hög klagan som nu; men *då* hade vi *höga* spanmålspris och *låga* arbetslöner. Det samband protektionisterna påstå förefinnas mellan spanmålspris

och arbetslöner gör sig icke med någon naturnödvändighet gällande på långt när under alla förhållanden.

Då man i en tid som denna, då lidelserna äro högt uppdrifna, bestämdt uttalar sin mening från regeringsbanken, så vet jag visserligen att detta är förbundet med mycket obehag. Både frihandlarne i allmänhet och särskildt de som yttra sig å deras vägnar, liksom regeringen äro vana vid de värsta förvrängningar af deras afsigter, insinuationer och hätska utfall från den protektionistiska pressen. Att detta skulle komma att återfinnas i bevillningsutskottets ordförandes anförande, det väntade jag, men att det skulle taga den form, som det gjorde, väntade jag deremot icke. Jag antog nemligen, att aktningen för denna kammare skulle hindra honom att i detta afseende gifva fritt lopp åt sina böjelser. På hvilka kombinationer herr Boström emellertid grundar sitt omdöme om andra personer är naturligtvis kammaren, dessa personer och mig fullkomligt likgiltigt, men för min del vill jag offentligt anhålla, att ingen må grunda sitt omdöme om mig på min obetydliga bekantskap med herr Boström.

Jag är, som sagdt, fullt medveten om det obehag, som uttalandet af regeringens mening i den föreliggande frågan måste medföra; men, mine herrar, väl kännande tyngden af det ansvar de bära, äro denna regerings medlemmar mycket villiga att frånträda sin närvarande ställning, så snart Riksdagen i grundlagsenlig ordning gifvit ett tillförlitligt uttryck åt svenska folkets tänkesätt i strid mot regeringens. Herrarne få dock ursäkta, att en regering, med den bestämda uppfattning i ämnet som den närvarande, icke kan, så länge den qvarstår, svika sin pligt att uttala sin mening i landets lifsfråga och söka försvara det bestående systemet; ett system, mine herrar, som, säge hvad man säga vill, dock för landet varit *mycket* lyckosamt. En talare på göteborgsbanken, herr J. Rundbäck, läste upp några skildringar af friherre Gripenstedt om tillståndet på hans tid. Jag ber få erinra derom, att, då dessa skildringar lemnades, ville protektionisterna alldeles icke lyssna på dem, utan kallade dem för blomstermålningar. Nu deremot åberopar man dem såsom bevis på huru förhållandet var vid den tiden, och, mine herrar, då vi, anhängare af det nuvarande systemet, hänvisa derpå att detta system, med alla sina ofullkomligheter och brister, dock har främjat en utveckling i hela vårt ekonomiska lif, hvartill motstycke icke förut finnes i vår historia, då vi med statistiska siffror kunna visa, att en sådan utveckling verkligen egt rum, då kalla vår tids protektionister äfven detta för blomstermålningar och vilja icke tillerkänna dessa framställningar något värde. Framtiden skall döma annorlunda. Felet hos oss har varit, att vi gått för fort, att vi trott oss vara för starka och bundit för stora kapital, utan att alltid besinna, huruvida de äfven under ogynsamma konjunkture kunde blifva räntebärande. Deruti ligger det stora fel vi begått, och må därför denna tid med dess svåra pröfningar vara en maning för framtiden till varsamhet, sparsamhet och fortsatta energiska sträfvanden. Det är

Ang. införande af spannmålstullar.
(Forts.)

Ang. införande af spanmästullar. hvad den sidas män, jag representerar, anse vara den helsosamma lärdom dessa svåra konjunkturen kunna skänka oss. men inslå vi på den konstlade vägen att söka åstadkomma en förbättring i vår ställning genom ökad beskattning, genom införande af det tullsystem, här är i fråga, då skall det blifva en för landet dyrköpt erfarenhet, som skall bringa oss till insigt om protektionismens villfarelser.

Då ännu många talare anmält sig vilja afgifva yttrande angående föreliggande punkt, uppsköts den vidare öfverläggningen till kl. 7 e. m., då detta sammanträde, enligt utfärdadt anslag, komme att fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.